

Aannemersfederatie
Nederland
Bouw & Infra

Woning
Bouwers

VERENIGING VAN
WATERBOUWERS

NOA
Nederlandse
Ondernemersvereniging voor
Afbouwbedrijven

Vereniging Koninklijke
Nederlandse Bouwersmink

Branchevereniging
Betonpomp
Bedrijven

VERENIGING ONDERHOUDINGBRANCHE NEDERLAND

NBVT

NEDERLANDSE
BRANCHEVERENIGING
VOOR DE
TIMMERINDUSTRIE

Transitieplan

Sociale Partners Bouwnijverheid

Vastgesteld op 21 juni 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Verantwoording	5
2.1 Hoorrecht van gepensioneerden	5
3. Proces en milestones	6
4. Afspraken over de nieuwe pensioenregeling	7
4.1 Uitgangspunten en doelstellingen pensioenregeling	7
4.2 Solidaire premieregeling	7
4.3 Pensioenpremie en pensioendoelstelling voor het ouderdomspensioen	8
4.4 Nabestaandenpensioen	9
4.5 Arbeidsongeschiktheid	10
4.6 BeterExcedent	10
4.7 Vrijwillig aangesloten werkgever	10
4.8 Solidariteitsreserve	11
5. Afspraken over de transitie	13
5.1. Doelstellingen van de transitie	13
5.2 Maatstaven	13
5.3 Invaren	14
5.4. Compensatie	15
5.5. Initiële vulling solidariteitsreserve	17
5.6 Voorrangsregels	17
6. Effecten en verantwoording transitie-effecten nieuwe pensioenregeling	21
6.1 Maatstaven	21
6.2 Ondergrenzen en bandbreedtes	22
6.3 Toetsing pensioendoelstelling	22
6.4 Opzet en Inrichting solidariteitsreserve	24
6.5 Beperken kortingskans eerste jaren na transitie ('goede start')	26
6.6 Welvaartsmaat	27
6.7 Verwachte pensioenuitkering in 'slecht weer', de 'mediaan' en 'goed weer'	28
6.8 Gevoeligheidsanalyses	29
6.9 Netto profijt	35
6.10 Nadere uitwerking compensatie	41
7. Verantwoording evenwichtigheid transitie-afspraken	44
Bijlage 1: Vergelijking solidaire- en flexibele premieregeling	46
Bijlage 2: Vergelijking huidige- en nieuwe pensioenregeling op hoofdlijnen	47

Bijlage 2: Vergelijking huidige- en nieuwe pensioenregeling op hoofdlijnen -- vervolg	49
Bijlage 3: Hoorrecht VPB en ANBO-PCOB	50
Bijlage 4: Compensatie per leeftijd	63

1. Inleiding

Door de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen (kortweg Wtp) per 1 juli 2023 dient de pensioenregeling van de bedrijfstakken Bouw & Infra, Timmerindustrie, Afbouw, Betonpompbedrijven, Bitumineuze en kunststof dakbedekkingsbedrijven (Bikudak) en de Baksteenindustrie (kortweg: bedrijfstakken) te worden aangepast. Deze bedrijfstakken hebben de pensioenregeling ondergebracht bij Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid (kortweg: bpfBOUW).

De aanpassing van de pensioenregeling is tussen de werkgeversorganisaties en werknemersorganisaties die partij zijn bij de CAO Bouw & Infra, de CAO Afbouw, de CAO voor de Timmerindustrie, de CAO voor de Betonpompbedrijven, de CAO voor de Bitumineuze en Kunststof Dakbedekkingsbedrijven en de CAO Baksteenindustrie (kortweg: cao-partijen) overeengekomen op 21 juni 2024,

Cao-partijen hebben op grond van artikel 150d van de Pensioenwet dit transitieplan opgesteld wat aansluit bij de gemaakte afspraken.

In het voorliggende transitieplan leggen cao-partijen de gemaakte keuzes, de overwegingen en kwantitatieve onderbouwingen vast alsmede hoe om te gaan met de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. Verder wordt in het transitieplan aandacht besteed waarom cao-partijen van mening zijn dat sprake is van een per saldo evenwichtige transitie.

Cao-partijen hebben bpfBOUW verzocht de aangepaste pensioenregeling per 1 januari 2026 uit te voeren. Verder verzoeken cao-partijen de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten in te varen in de nieuwe pensioenregeling. In het transitieplan zal tevens worden beschreven op welke wijze en in welke mate deelnemers die door de transitie nadeel ondervinden zullen worden gecompenseerd.

Verwijzend naar artikel 150d lid 3 van de Pensioenwet verzoeken cao-partijen bpfBOUW het transitieplan op de website te plaatsen zodat het beschikbaar wordt gesteld aan de deelnemers, gewezen deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden.

Bij het opstellen van dit transitieplan heeft bpfBOUW aangegeven, dat er vooralsnog géén plannen zijn om gebruik te maken van het transitie-FTK. Het opteren voor het transitie-FTK zou hebben geïmpliceerd dat met name de keuzes over het verhogen en/of verlagen van pensioenaanspraken en -rechten tussen 2024 en het moment van transitie mogen worden gezien vanuit het nieuwe pensioenstelsel hetgeen consequenties zou kunnen hebben voor alle berekeningen in het kader van de nieuwe pensioenregeling.

Om de keuzes en besluiten te ondersteunen, hebben cao-partijen uitgangspunten opgesteld waarlangs alle keuzes en besluiten bij de overgang naar het nieuwe stelsel zijn getoetst:

- a. De regeling is uitlegbaar, eenvoudig en uitvoerbaar
- b. De regeling is betaalbaar
- c. Passende solidariteit
- d. De evenwichtigheid is uitlegbaar
- e. Een goed pensioen, hoog en stabiel

2. Verantwoording

Het transitieplan vormt de formele vastlegging van hetgeen cao-partijen zijn overeengekomen over de nieuwe pensioenregeling, het invaren van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten alsmede de wijze waarop en de mate waarin met eventuele nadelige gevolgen van de overgang naar de nieuwe pensioenregeling rekening gehouden zal worden.

De achterbanraadpleging van cao-partijen heeft inmiddels plaatsgevonden. Uit de raadpleging blijkt dat de nieuwe pensioenregeling, het invaren en de wijze waarop rekening wordt gehouden met de gevolgen van de overgang positief worden ontvangen.

De Verenigingen van gepensioneerden (VPB en ANBO-PCOB) voldoen aan de voorwaarden van artikel 44a van het besluit van de Pensioenwet en zijn conform artikel 150g van de Pensioenwet in de gelegenheid gesteld te worden gehoord en een schriftelijk oordeel uit te spreken over het transitieplan. De wijze waarop cao-partijen met dit oordeel rekening hebben gehouden is mede opgenomen in dit transitieplan.

Cao-partijen geven aan de hand van het transitieplan opdracht aan bpfBOUW om de nieuwe pensioenregeling uit te voeren. BpfBOUW beoordeelt deze opdracht op haalbaarheid, uitvoerbaarheid en evenwichtigheid. In formele zin impliceert opdrachtaanvaarding dat wordt ingestemd met de wijziging in het uitvoeringsreglement. Alvorens bpfBOUW tot opdrachtaanvaarding zal overgaan zal conform bestaande regel- en wetgeving advies worden gevraagd aan het verantwoordingsorgaan.

Tenslotte kan worden opgemerkt dat cao-partijen geen gebruik hebben gemaakt van de door de overheid ingestelde transitiecommissie.

Cao-partijen realiseren zich tenslotte dat het om concept uitkomsten gaat en dat verdere verfijning op bepaalde onderdelen in de komende maanden zal plaatsvinden. Als voorbeeld kan worden genoemd dat het definitieve beleggingsbeleid nog door bpfBOUW moet worden vastgesteld.

2.1 Hoorrecht van gepensioneerden

Cao-partijen hebben invulling gegeven aan het hoorrecht van gepensioneerden en sluiten daarbij aan bij de wettelijke bepalingen daaromtrent. Als zodanig hebben VPB en ANBO-PCOB zich gemeld.

Het oordeel is op een zodanig tijdstip gevraagd dat het van invloed was op de inhoud van het definitieve transitieplan en de daarin verantwoorde keuzes.

Een eventueel oordeel van VPB en ANBO-PCOB is niet bindend, maar geven cao-partijen wel de mogelijkheid om bij de belangenafweging de ingebrachte standpunten van deze Verenigingen te beoordelen en te wegen bij het finaliseren van het transitieplan.

Het concept transitieplan van 1 november 2023 is door cao-partijen besproken met de Verenigingen en op 21 januari 2024 (ANBO-PCOB) en 15 februari 2024 (VPB) hebben wij een reactie ontvangen naar aanleiding van het door de Verenigingen uitgeoefende hoorrecht met betrekking tot het concept transitieplan.

Deze reacties en het daarop volgende antwoord van cao-partijen zijn als bijlage 3 opgenomen in dit transitieplan.

3. Proces en milestones

Cao-partijen geven opdracht aan bpfBOUW om de gewijzigde pensioenregeling uit te voeren vanaf 1 januari 2026. De belangrijkste milestones naar de gewijzigde pensioenregeling zijn:

Datum	Mijlpaal
1 juli 2023	Wet toekomst pensioenen van kracht
1 januari 2022 – 1 november 2023	Diverse kennissessies tussen cao-partijen en bpfBOUW
1 januari 2022 – 1 november 2024	Diverse overleggen tussen de Pensioencommissie van cao-partijen en Cao-overleg Pensioenen Bouwnijverheid
1 januari 2022 – 1 november 2024	Diverse overleggen tussen cao-partijen en bpfBOUW
1 november 2023	Concept transitieplan opgeleverd aan cao-partijen
1 november 2023 – 15 februari 2024	Start achterban raadpleging cao-partijen
20 juni 2024	Invulling geven aan hoorrecht Vereniging van gepensioneerden. 21 januari 2024: oordeel ANBO-PCOB 15 februari 2024: oordeel VPB
21 juni 2024	Afronding achterbanraadpleging
21 juni 2024	Definitief transitieplan
1 oktober 2024	bpfBOUW start traject opdrachtaanvaarding
1 oktober 2024	bpfBOUW stuurt opdrachtbevestiging
1 oktober 2024	Implementatieplan bpfBOUW
1 oktober 2024	Communicatieplan bpfBOUW
oktober 2024	Datum toezending door bpfBOUW van implementatieplan aan DNB en het communicatieplan aan AFM
1 januari 2026	Transitie naar de nieuwe pensioenregeling inclusief invaren en mogelijke compensatie

4. Afspraken over de nieuwe pensioenregeling

4.1 Uitgangspunten en doelstellingen pensioenregeling

Cao-partijen hebben de volgende kwalitatieve en kwantitatieve uitgangspunten geformuleerd:

1. De pensioenregeling vormt een aantrekkelijke arbeidsvoorwaarde met aandacht voor solidariteit en de verzorgingsgedachte. Waar mogelijk aansluiting bij de huidige pensioenregeling en de huidige ambitie.
2. Stabiliteit en voorspelbaarheid van de uitkeringen wordt als belangrijk ervaren.
3. Nadelige gevolgen van de overgang naar het nieuwe stelsel moeten zoveel mogelijk worden voorkomen.
4. Herverdeling tussen generaties moet op voorhand beperkt blijven.

Cao-partijen hebben afspraken gemaakt over de nieuwe pensioenregeling. Deze afspraken zijn in dit hoofdstuk opgenomen. Deze afspraken worden per paragraaf uitgewerkt. Per paragraaf is een kader opgenomen met de afspraak van cao-partijen, met daarbij een toelichting bij de afspraak/keuzes en met de overwegingen van cao-partijen.

4.2 Solidaire premiereregeling

Afspraak:

De nieuwe pensioenregeling is een solidaire premiereregeling als bedoeld in de Pensioenwet. De regeling voorziet in persoonlijke pensioenvermogens gereserveerd voor ouderdomspensioen en partnerpensioen na pensioeningang. De nieuwe pensioenregeling wordt op 1 januari 2026 (de transitiedatum) ingevoerd en vervangt daarmee de huidige pensioenregeling.

Toelichting

Door de invoering van de Wet toekomst pensioen (Wtp) gaan we over van een uitkeringsregeling naar een premiereregeling. Binnen laatstgenoemde regeling kunnen we kiezen tussen twee contractvormen: de solidaire premiereregeling (SPR) en de flexibele premiereregeling (FPR). Wij hebben de verschillen en overeenkomsten tussen beide vormen in kaart gebracht en deze getoetst aan de door ons opgestelde uitgangspunten. Op basis van deze toets hebben wij gekozen voor de solidaire premiereregeling als contractvorm in de nieuwe pensioenregeling van bpfBOUW (zie bijlage 1).

De keuze voor de solidaire premiereregeling laat zich als volgt samenvatten:

a. De regeling is uitlegbaar, eenvoudig en uitvoerbaar

De flexibele premiereregeling is in de basis meer flexibel, maar kent minder solidariteit. De deelnemer krijgt in deze contractvorm namelijk meer individuele keuzemogelijkheden. Dan gaat het bijvoorbeeld om keuzes te aanzien van beleggingen, of de keuze tussen een vaste en een variabele uitkering. Maar er kan minder gerekend worden op anderen als het tegenzit. Daarin verschilt de solidaire premiereregeling. In deze contractvorm heeft de deelnemer geen keuzes ten aanzien van de beleggingen iedereen ontvangt een variabele uitkering. Door de solidariteitsreserve kunnen deelnemers risico's met elkaar delen. Zo kan op meer gerekend worden in tijden dat het tegenzit. Door de individuele keuzemogelijkheden is de FPR in de basis wellicht transparanter dan de SPR. Maar de keuzevrijheid in de eerstgenoemde

contractvorm vergt wel meer uitleg en keuzebegeleiding.

b. De regeling is betaalbaar

Voor beide regelingen (FPR en SPR) is de in te leggen premie het vertrekpunt. Daarmee wordt de stabiliteit en voorspelbaarheid van de premiehoogte aanzienlijk groter dan in het huidige stelsel. In de SPR verwachten wij dat met een iets lagere premie hetzelfde pensioenresultaat kan worden behaald als in de FPR. Dit komt onder andere door de uniforme beleggingsmix en het feit dat door het delen van risico's via de solidariteitsreserve overall meer risico kan worden genomen.

c. Een goed pensioen, hoog en stabiel

Wij verwachten dat met een iets lagere premie in de SPR hetzelfde pensioenresultaat kan worden behaald als in de FPR. En ook dat met een gelijke premie in de SPR een hoger pensioenresultaat kan worden behaald. Dit verwachten wij enerzijds omdat er collectief belegd wordt met een uniforme beleggingsmix. En anderzijds is deze verwachting een gevolg van de solidariteitskenmerken binnen de SPR: door de solidariteitsreserve kunnen schokken van de economische markt gedempt worden en mag er dus een stabielere resultaat verwacht worden.

d. Passende solidariteit

Deelnemers van bpfBOUW hebben in uitgevoerde onderzoeken laten blijken veel waarde te hechten aan solidariteit binnen de pensioenregeling. De SPR kent zoals gezegd meer solidariteit dan de FPR. De sterkere solidariteitsaspecten komen in deze contractvorm bijvoorbeeld tot uitdrukking in de manier waarop het rendement wordt toebedeeld en de solidariteitsreserve. Op die manier kan de kans op pech- en gelukgeneraties worden verkleind en kan een hoger pensioen worden gerealiseerd bij een vergelijkbaar risico.

e. De evenwichtigheid is uitlegbaar

In de FPR zijn de premie-inleg, rendement en persoonlijk pensioenkapitaal nauwer met elkaar verbonden. Dit maakt deze contractvorm eenvoudiger (uitlegbaar) maar ook minder evenwichtig dan SPR gegeven de door ons opgestelde uitgangspunten. De SPR is complexer, maar biedt wel meer mogelijkheden om aan te sluiten op de verwachtingen van deelnemers van bpfBOUW en daarmee is in essentie de evenwichtigheid beter realiseerbaar.

4.3 Pensioenpremie en pensioendoelstelling voor het ouderdomspensioen

Afspraak:

- De hoogte van de jaarlijkse premie wordt 25,8% van de pensioengrondslag van de werknemer.
- 21,8%-punt wordt bestemd voor het persoonlijk pensioenvermogen van de deelnemer. Dit persoonlijk vermogen is bestemd voor ouderdoms-partnerpensioen na pensionering met uitruilkeuze op pensioneringsmoment.
- 4,0%-punt wordt bestemd voor de risicopremies en de kostenopslag,
- De premie wordt door de werkgever en de werknemer samen opgebracht waarbij de verhouding gelijk is aan de verhouding die nu is afgesproken en die per cao verschillend is.
- De hoogte van de premie is passend bij de door cao-partners geformuleerde pensioendoelstelling.

De pensioengrondslag is gelijk aan het voor de werknemer geldende (gemaximeerde) pensioengevend salaris verminderd met de franchise.

- Het maximale pensioengevend jaarsalaris wordt jaarlijks vastgesteld. Voor 2024 is het maximale pensioengevend salaris vastgesteld op € 69.441,55.
- De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Voor 2024 is de franchise vastgesteld op € 17.545.

Toelichting:

Cao-partijen onderkennen het belang van een collectieve pensioenregeling ten behoeve van een aanvulling op de AOW-uitkering. Hierbij worden de wettelijke bepalingen in acht genomen. Daarbij wordt ook de vrijwillige voortzetting verder uitgebreid zodat ook zelfstandigen gedurende maximaal 10 jaar aanvullend pensioen kunnen opbouwen. In het nieuwe stelsel wordt met de ingelegde premie en behaald rendement een persoonlijk pensioenkapitaal gereserveerd voor de toekomstige pensioenuitkering. Het pensioenkapitaal beweegt mee met de economische ontwikkelingen. Ook de te starten pensioenuitkering is variabel.

Gegeven de beschikbare premie en het gewenste risico wordt gestreefd naar een zo hoog mogelijk pensioen. In de huidige pensioenregeling is sprake van een pensioenambitie die overeenkomt met 73% middelloon voor een 25-jarige deelnemer op basis van volledige deelname en uitgaande van 42 deelnemersjaren met een kans van tenminste 55% dat deze doelstelling wordt bereikt. Cao-partijen definiëren, op basis van diverse doorrekeningen, dat de nieuwe pensioenregeling minimaal een vergelijkbare doelstelling laat zien.

Cao-partijen zien graag dat de premiestelling inzake risicopremies en kostenopslagen in de tijd gezien zo stabiel mogelijk is. Cao-partijen hebben dit verzoek gedaan aan bpfBouw en bpfBOUW komt hierop terug bij de opdrachtaanvaarding.

4.4 Nabestaandenpensioen

Afspraak:

- De hoogte van het nabestaandenpensioen na de pensioendatum bedraagt standaard 70% van het ouderdompensioen. Het wezenpensioen bedraagt standaard 14% van het ouderdompensioen en wordt op risicobasis verzekerd. Daarbij wordt gekozen voor het bepaalde partnersysteem. Het aanmelden van een nieuwe partner na de pensioendatum leidt niet meer tot toekenning van een nabestaandenpensioen na de pensioendatum. De regeling kent verder een risicodekking nabestaandenpensioen in geval van overlijden van de werknemer voor pensionering;
- In geval van overlijden van een werknemer voor de pensioendatum ontvangt een partner een levenslang partnerpensioen van 13% van het pensioengevend salaris in combinatie met een tijdelijk partnerpensioen van €18.000 (jaar 2023) per jaar. Het tijdelijk partnerpensioen wordt jaarlijks aangepast overeenkomstig de wijziging van de aow-uitkering en wordt uitgekeerd tot uiterlijk het moment dat de partner van de overleden deelnemer een aow-uitkering ontvangt en is afhankelijk van de in het pensioenreglement omschreven deeltijdfactor. Bij einde deelneming geldt een uitloopdekking. Deze uitloopdekking is vastgesteld op een duur van 6 maanden. De dekking vervalt zodra een nieuw dienstverband wordt aangegaan.
- Ieder kind van de overleden werknemer ontvangt een wezenpensioen van 9% van het pensioengevend salaris tot het bereiken van de 25-jarige leeftijd

(verdubbeling van wezenpensioen bij volle wees en geen aftopping bij meerdere wezen)

Toelichting:

Cao-partijen vinden het passend om de partner door middel van een partnerpensioen financieel te blijven ondersteunen als de werknemer komt te overlijden.

De huidige budgettaire ruimte in de premie vormt daarbij het uitgangspunt waarbij cao-partijen zich realiseren dat als de discontovoet ter bepaling van de risicopremies wijzigt, nader overleg gewenst is om te allen tijde binnen de huidige budgettaire ruimte blijven.

De bewuste keuze voor een levenslang en een hoog tijdelijk partnerpensioen van €18.000 is gunstig voor de lagere inkomens en zorgt er verder voor dat het totale inkomen voor en na de aow-leeftijd ongeveer gelijk blijft.

4.5 Arbeidsongeschiktheid

Afspraak:

- Huidige premievrije voortzetting, waarbij de premievrije voortzetting die voorziet op de doorbetaling van (een deel van) de pensioenpremie wordt aangepast. Het 4 klassen systeem wordt vervangen door het UWV 8 klassensysteem waarbij het voortzettingspercentage wordt vermenigvuldigd met een meetelwaarde van 85% waarbij dat nu 69% is.
- Huidig (aanvullend) arbeidsongeschiktheidspensioen handhaven voor die bedrijfstakken die het betreft. Hier geldt, net als nu, een aanvullende premie voor die bovenop de huidige premie van 25,8% komt.

Toelichting:

Cao-partijen vonden en vinden het passend dat er aandacht is voor de gevolgen van arbeidsongeschiktheid. De regeling sluit qua dekking zoveel mogelijk aan bij de huidige pensioenregeling.

4.6 BeterExcedent

Cao-partijen gaan er vanuit dat de BeterExcedent regeling voortgezet wordt. Indien dat niet mogelijk is gaan cao-partijen ervan uit dat bpfBOUW een alternatieve regeling aanbiedt die aansluit bij de huidige BeterExcedent regeling.

4.7 Vrijwillig aangesloten werkgever

Vrijwillig aangesloten werkgevers moeten (nog) een keuze maken of zij de aansluiting bij het bpfBOUW willen handhaven onder de nieuwe regeling. Bij handhaving van de aansluiting worden de bij bpfBOUW opgebouwde aanspraken van de werknemers op dezelfde manier ingevaren naar de nieuwe pensioenregeling als de aanspraken die zijn opgebouwd op basis van verplichte deelneming, en nemen de werknemers op dezelfde manier deel aan de nieuwe regeling.

Cao-partijen worden t.z.t. graag geïnformeerd hoe de onderhavige werkgevers door bpfBOUW zullen worden geïnformeerd.

4.8 Solidariteitsreserve

Afspraak:

Bij de solidaire premiereregeling moet op grond van de wet een solidariteitsreserve ingericht worden. Cao-partijen verzoeken bpfBOUW bij verdere uitwerking de volgende doelstellingen van de solidariteitsreserve in acht te nemen.

- a. Het voorkomen dat in enig jaar het persoonlijke pensioenvermogen negatief wordt.
- b. Het afdekken van micro- en macrolanglevensrisico voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden.
- d. Het beperken van negatieve overrendementen voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden.
- e. Het zoveel mogelijk voorkomen van een daling van de pensioenuitkeringen ten opzichte van het jaar daarvoor.

Toelichting:

De pensioenwet maakt het mogelijk om gelijke aanpassingen te realiseren van de uitkeringen. Het is niet uit te leggen dat de aanpassing van het pensioen voor een 95-jarige anders zou moeten zijn dan voor een 68-jarige ondanks het feit dat op basis van risico versus rendement dit zou kunnen worden gerechtvaardigd. Cao-partners hebben daarom een duidelijke voorkeur uitgesproken voor een collectieve uitkeringsfase met gelijke aanpassingen. Cao-partners tekenen daarbij aan dat ook aandacht moet zijn voor de deelnemers die vlak voor de pensioendatum zitten en in de naaste toekomst ook gaan toetreden tot de collectieve uitkeringsfase.

De vormgeving van de solidariteitsreserve vormt daarbij een integraal en belangrijk onderdeel van de nieuwe pensioenregeling. Door middel van de solidariteitsreserve kunnen financiële mee- en tegenvallers ook in de nieuwe pensioenregeling collectief worden gedeeld.

Daarbij dient een balans te worden gevonden waarbij enerzijds zo dicht mogelijk bij de huidige pensioenregeling kan worden aangesloten en anderzijds ook aandacht is voor het vraagstuk dat herverdeling tussen generaties beperkt moet blijven.

De uitwerkingen door bpfBOUW worden door cao-partners gedeeld en hebben tot een verdere concretisering geleid van de solidariteitsreserve als onderdeel van de financiële opzet omdat een integrale kijk noodzakelijk is.

In de dialoog met bpfBOUW hebben bovenstaande afspraken voor de solidariteitsreserve geleid tot de volgende financiële opzet.

Cao-partijen hebben kennis genomen van het feit dat binnen bpfBOUW nog een discussie loopt die zou kunnen betekenen dat er een doelstelling aan de solidariteitsreserve zou moeten worden toegevoegd. Dit om de werking van de solidariteitsreserve in combinatie met MVEV en ROK zo efficiënt mogelijk te laten plaatsvinden. Cao-partijen worden graag op de hoogte gehouden wat de uitkomsten en consequenties van deze discussie kunnen zijn.

Inrichting	Nadere inkadering en argumentatie van cao-partijen
Solidariteitsreserve	<p>De doelstellingen van de solidariteitsreserve leiden tot de volgende nadere uitwerking.</p> <ul style="list-style-type: none">- Niet vullen vanuit de premie;- Bij invaren initieel vullen vanuit het fondsvermogen met minimaal 3% en bij voorkeur 7% van het totale fondsvermogen van bpfBOUW;- De solidariteitsreserve wordt gevuld met 5% van het positieve overrendement;- Indien de solidariteitsreserve groter is dan 7% wordt 25% van het meerdere en boven 10% zelfs volledig jaarlijks toegevoegd aan de

	<p>gereserveerde persoonlijke pensioenvermogens van deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aanvullen van negatieve vermogens; - In geval van negatieve overrendementen wordt 10% van het negatieve overrendement gecompenseerd zolang de compensatie minder bedraagt dan 50% van de solidariteitsreserve; - Beperken van het verlagen van uitkeringen zo lang hiervoor niet meer dan 10% van de resterende solidariteitsreserve gebruikt wordt; - Resultaten op macrolanglevenrisico tot maximaal 2/7 van de aanwezige solidariteitsreserve. - In de prioritering wordt steeds geredeneerd vanuit de resterende solidariteitsreserve. Eerst wordt invulling gegeven aan doelstelling a. het voorkomen van negatieve persoonlijke pensioen-vermogens hetgeen een wettelijke verplichting is. Vervolgens wordt het microlanglevenrisico voor 100% verrekend en daarna het macrolanglevenrisico waar maximaal 2/7 van de resterende solidariteitsreserve voor beschikbaar is. Vervolgens doelstelling d. waarbij 10% van het negatieve overrendement voor verrekening in aanmerking komt en tenslotte doelstelling e. het zoveel mogelijk beperken van een daling van de pensioenuitkeringen ten opzichte van het jaar daarvoor. <p>Dit alles met inachtneming van de bovenstaande maximeringsregels.</p>
Spreiding van resultaten	<p>Spreiding in combinatie met de keuze voor een collectieve uitkeringsfase is goed uitlegbaar. Spreiding leidt tot meer stabiliteit op korte termijn, omdat schokken worden doorgeschoven in de tijd. Op deze wijze is echter ook sprake van een zekere herverdeling. Teneinde de herverdeling te beperken hebben cao-partijen de wens geuit om de spreidingsperiode te beperken tot 3 jaar.</p>
Projectierendement	<p>Uit het risicopreferentieonderzoek blijkt de wens van gepensioneerden tot stabiele uitkeringen. Cao-partijen hebben daarom de wens geuit om het projectierendement gelijk te laten zijn aan de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur zonder opslag of afslag. Dit is daarmee gelijk aan de huidige reserveringsmethode voor de technische voorzieningen.</p>
Overall beeld	<p>Gegeven de doelstellingen zijn cao-partijen van mening dat de financiële invulling uitlegbaar, uitvoerbaar, passend en evenwichtig is.</p>

5. Afspraken over de transitie

Cao-partijen hebben afspraken gemaakt die zich specifiek richten op de overgang van de huidige pensioenregeling naar de nieuwe pensioenregeling. De doelstellingen van cao-partijen alsmede de afspraken die hierover gemaakt zijn worden in dit hoofdstuk toegelicht. Deze afspraken betreffen: compensatieverlening aan deelnemers, het verzoek tot invaren en de aanwending van het fondsvermogen.

5.1. Doelstellingen van de transitie

Vertrekpunt van cao-partijen is het streven bij de wijziging van de pensioenregeling de nieuwe pensioenregeling zoveel mogelijk te laten aansluiten bij de huidige pensioenregeling.

Daarnaast hebben cao-partijen de volgende doelstellingen geformuleerd om tot een evenwichtige transitie te komen:

- De lopende uitkeringen blijven op moment van transitie ten minste gelijk in nominale termen (euro's vandaag). Pensioengerechtigden mogen niet direct nadeel ondervinden.
- Ten aanzien van de persoonlijke pensioenvermogens van de deelnemers stellen cao-partijen voor dat alle deelnemers, op het moment van transitie, tenminste de voorziening pensioenverplichtingen van hun pensioenaanspraken of -rechten ontvangen. Dit betekent dat het persoonlijke pensioenvermogen voor elke deelnemer hoger is dan of gelijk is aan de corresponderende voorziening pensioenverplichtingen op het moment van de transitie.
- Een compensatie voor het afschaffen van de doorsneesystematiek. Het is belangrijk dat deelnemers worden gecompenseerd, als er sprake is van onevenredig nadeel, om tot een evenwichtige transitie te komen. De huidige inschatting van de hoogte van de compensatie bedraagt 3,5% van het collectieve pensioenvermogen waarbij kan worden aangetekend dat de economische omgevingsfactoren een grote invloed kunnen hebben op de uiteindelijke hoogte van het bedrag tenzij gerekend wordt met een vaste discontovoet. Verder is de hoogte van de compensatie ook afhankelijk van de uiteindelijke samenstelling van het deelnemersbestand.
- BpfBOUW start in het nieuwe pensioenstelsel met een voldoende gevulde solidariteitsreserve. De gewenste solidariteitsreserve op de transitiedatum bedraagt bij voorkeur 7% van het collectieve pensioenvermogen, met een minimum van 3% van het collectieve pensioenvermogen per de transitiedatum.
- Bij voldoende hoge dekkingsgraad zal ook aandacht moeten zijn voor de compensatie van (een deel van) de toeslagachterstand.

5.2 Maatstaven

De wijzigingen in de pensioenregeling zijn getoetst op de mate waarin zij bijdragen aan het bereiken van de transitiedoelstellingen aan de hand van de volgende maatstaven:

1. Beperken kortingskans in de eerste jaren na transitie ('goede start');
2. Welvaartsmaat;
3. Verwachte pensioenuitkering in 'slecht weer', de 'mediaan' en 'goed weer';
4. Netto profijt.

De bovenstaande doelstellingen en maatstaven worden getoond in volgorde van prioriteit. Cao-partijen zijn zich er van bewust dat toetsing op basis van 3. en 4., conform regel- en wetgeving, is voorgeschreven. Cao-partijen hebben van bpfBOUW begrepen dat door het fonds

nog twee andere maatstaven zullen worden gehanteerd. Het beperken van de kortingskans in de eerste jaren na transitie ('goede start') en de welvaartsmaat.

Een 'goede start' is essentieel voor het draagvlak. De focus ligt hier op de kortingskans van de pensioenuitkeringen in de eerste drie jaren na transitie.

Ook het initieel vullen van de solidariteitsreserve uit het fondsvermogen van bpfBOUW is daarvoor een randvoorwaarde.

De tweede maatstaf is de zogenaamde welvaartsmaat. Bij deze maatstaf worden alle uitkomsten gewogen aan de hand van een inschatting van de risico-aversie op basis van de uitkomsten van het risicoprefentie-onderzoek. Risico-aversie, ook wel risico-afkerigheid, houdt in dat iemand gedrag vertoont om te proberen risico's zo veel mogelijk te vermijden in plaats van deze op te zoeken. Zo zullen ouderen, met een hogere risico-aversie, meer gewicht willen geven aan 'slecht weer' uitkomsten dan jongeren met een hogere risicobereidheid.

Cao-partijen onderkennen het belang van deze twee aanvullende maatstaven en met bpfBOUW zijn cao-partijen het eens dat goede uitkomsten bij deze twee maatstaven kunnen bijdragen aan de evenwichtigheid en een groter draagvlak voor de nieuwe pensioenregeling.

5.3 Invaren

Afspraak:

Cao-partijen verzoeken bpfBOUW op de transitiedatum opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in te varen in de nieuwe pensioenregeling middels een interne collectieve waardeoverdracht volgens artikel 150m van de Pensioenwet.

Toelichting:

Cao-partijen hebben van bpfBOUW vernomen dat het voornemens is om bij het invaren van de opgebouwde pensioenen de standaardmethode te hanteren, zoals nader omschreven in de Wtp. De standaardmethode is in de wet als default benoemd. Er kan alleen van worden afgeweken als de standaardmethode tot onaanvaardbare onevenwichtigheid zou leiden. Van een dergelijke onaanvaardbare onevenwichtigheid is geen sprake. In paragraaf 6.7 wordt dit verder verduidelijkt. Het huidige collectieve fondsvermogen wordt daarbij toegewezen aan diverse bestemmingen. Cao-partijen hebben daarbij de volgende bestemmingen geformuleerd.

- Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV)
- Reserve voor Operationele Risico's (ROK)
- Persoonlijke pensioenvermogens van de deelnemers
- Compensatiedepot
- Solidariteitsreserve

Het MVEV en de ROK zijn verplichte onderdelen van de solidaire premieregeling die altijd gevuld moeten zijn.

De belangrijkste voordelen van invaren zijn:

- In het nieuwe pensioenstelsel wordt het pensioen leeftijdsafhankelijk belegd. Hierdoor kan beter worden aangesloten bij de wensen en de risicohouding van de verschillende onderscheiden leeftijdsgroepen.
- Cao-partijen streven naar een efficiënte, effectieve en toekomstbestendige pensioenuitvoering tegen zo laag mogelijke kosten. Door de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in te varen behoeft geen pensioenregeling onder het huidig FTK in stand te blijven. Dat is een groot voordeel omdat anders twee verschillende stelsels (FTK voor het verleden en SPR voor de toekomst) met andere

spelregels naast elkaar moeten worden uitgevoerd. Een pensioenregeling als geheel – voor zowel verleden als toekomst – onder de Wet toekomst pensioenen brengen komt een efficiënte en effectieve pensioenuitvoering ten goede. Dit uit zich onder andere in lagere uitvoeringskosten, schaalvoordelen bij beleggingen en risicodeling, meer inzichtelijkheid voor en betere uitlegbaarheid naar deelnemers. De pensioenuitvoering wordt hiermee ook meer toekomstbestendig.

- Na invaren van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten zijn de voordelen van het nieuwe pensioenstelsel (o.a. eerder en meer verhogen) ook van toepassing op de reeds opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten.
- Cao-partijen hebben gekozen voor een solidaire regeling. Bij een voldoende hoge dekkingsgraad zal bij transitie een adequaat gevulde solidariteitsreserve aanwezig zijn.

Cao-partijen onderkennen ook de volgende nadelen van invaren:

- Het verdelen van een collectief vermogen is complex en brengt mogelijk juridische risico's met zich mee. Dossiervorming en een goede onderbouwing van met name de evenwichtigheid is daarbij essentieel.
- Bij een onvoldoende gevulde solidariteitsreserve kunnen de doelen van de solidariteitsreserve, het verkleinen van de kans op verlaging van de ingegane pensioenen en compensatie bij negatieve rendementen, minder adequaat worden ingevuld. Echter bij niet invaren zou de kans op een korting onder het FTK ook groot zijn.
- De voorspelbaarheid van het pensioen in de opbouwfase is lager dan in het huidige pensioenstelsel. Op de pensioendatum kan, als het tegenzit, een lager pensioen resulteren dan in het huidige stelsel. Echter ook onder het FTK is sprake van een zekere mate van onvoorspelbaarheid hetgeen met name zichtbaar wordt in de situatie dat de pensioenen moeten worden gekort.

Alles afwegende verzoeken Cao-partijen aan bpfBOUW om per de transitiedatum (1 januari 2026) de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in te varen in de nieuwe pensioenregeling, door middel van een collectieve waardeoverdracht volgens artikel 150m van de PW.

De voordelen van het nieuwe pensioenstelsel worden daarmee ook van toepassing op de in het verleden opgebouwde pensioenen, waardoor er minder buffers hoeven te worden opgebouwd en er minder restricties gelden met betrekking tot het verhogen van het pensioen in goede tijden. Daarom is het verwachte pensioen in het nieuwe pensioenstelsel hoger dan in het huidige stelsel. Deze voordelen en andere genoemde voordelen wegen ruimschoots op tegen de beschreven nadelen.

Verder hebben Cao-partijen bpfBOUW gevraagd aandacht te besteden om daar waar relevant en noodzakelijk overgangsrecht te definiëren om bestaande aanspraken te eerbiedigen (vb: nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheid).

5.4. Compensatie

Met de overgang naar de solidaire premiereregeling komt er ook een einde aan de zogenoemde 'doorsneesystematiek'. In de huidige pensioenregeling met een uniforme premie en uniforme pensioenopbouw betalen jongeren – door het verschil in beleggingshorizon – nu nog teveel voor hun pensioen en ouderen te weinig. Deze impliciete subsidiëring van ouderen door jongeren vervalt met de overgang naar de solidaire premiereregeling.

Cao-partijen hebben afspraken gemaakt die zich specifiek richten op de overgang van de huidige pensioenregeling naar de solidaire premiereregeling om het vervallen van deze impliciete subsidiëring zoveel mogelijk te compenseren.

Afspraak:

Cao-partijen spreken het uitgangspunt af dat deelnemers die nadeel ondervinden van het afschaffen van de doorsneesystematiek adequaat worden gecompenseerd door middel van het toekennen van extra pensioenaanspraken op de transitiedatum. Een (eventuele) achteruitgang in pensioen als gevolg van het afschaffen van de doorsneesystematiek is min of meer een zekere achteruitgang waarvoor als eerste collectief pensioenvermogen opzij gezet zou moeten worden.

Cao-partijen wensen een compensatieregeling in te richten die zorgt voor compensatie die uitlegbaar, uitvoerbaar en evenwichtig is.

- De uitgangspunten van de compensatieregeling kunnen als volgt worden samengevat:
 - Compensatie ziet naar haar aard uitsluitend toe op het gemis van toekomstige pensioenopbouw als gevolg van de afschaffing van de doorsneemethode. Dit heet ook wel de 'enkelvoudige' transitie. In geval van een 'dubbele' transitie wordt het afschaffen van de doorsneesystematiek en de effecten van invaren gecombineerd.
 - Voor de zuiverheid zijn cao-partijen van mening dat het beste kan worden aangesloten bij de berekeningen rond compensatie op basis van de 'enkelvoudige' compensatie.
 - Ten behoeve van de compensatieregeling wordt gewerkt met leeftijdscohorten, waarbij alle deelnemers binnen dat cohort dezelfde mate van compensatie krijgen.
 - Verschillen binnen een leeftijdscohort kunnen er toe leiden dat de compensatie niet voor iedereen toereikend is. In de uitwerking moet hier aandacht voor zijn.
 - Berekeningen laten zien dat een compensatielast van 3,5% van het fondsvermogen van bpfBOUW op dit moment voldoende zou moeten zijn.
 - In de uitwerking moet verder aandacht zijn voor mogelijk onvoorziene ongewenste situaties als gevolg van bijvoorbeeld Seizoensarbeid en Winter-WW waardoor sommige deelnemers niet voor compensatie in aanmerking zouden kunnen komen.
- Afhankelijk van de definitieve hoogte van de compensatielast kan de compensatie in één keer worden toegekend in de vorm van een extra persoonlijk pensioenvermogen op het moment van invaren óf in de vorm van een meerjarige compensatiepremie gedurende een periode van bijvoorbeeld 10 jaar. Cao-partijen hebben een voorkeur voor een eenmalige afrekening maar tekenen daarbij aan dat een adequate oplossing voor onvoorziene ongewenste situaties zou kunnen betekenen dat een eenmalige afrekening minder opportuun is en derhalve moet worden gedacht aan een compensatiedepot wat in een beperkt aantal jaren kan worden ingezet.
Nadere uitwerking is gewenst en wordt ook door bpfBOUW onderkend.
- Financiering van de compensatieregeling vindt in beginsel plaats uit het fondsvermogen van bpfBOUW en niet uit de premie.

Toelichting:

Cao-partijen hebben bpfBOUW verzocht om op basis van bovenstaande afspraken een concrete definitieve compensatieregeling uit te werken waarbij ook wordt voorzien in het voorkomen van de hierboven vermelde ongewenste onvoorziene situaties. In hoofdstuk 6 wordt hier cijfermatig verder op ingegaan.

5.5. Initiële vulling solidariteitsreserve

Cao-partijen hebben bpfBOUW verzocht om de solidariteitsreserve bij de start te vullen met een gedeelte van het fondsvermogen van bpfBOUW op transitiedatum, dat niet zal worden gebruikt ter dekking van de individuele pensioenvermogens en de wettelijk voorgeschreven reserves. De solidariteitsreserve bedraagt waar mogelijk bij de start minimaal 3% en bij voorkeur 7% van het fondsvermogen van bpfBOUW. De gewenste 7% solidariteitsreserve is mede afhankelijk van de dekkingsgraad op moment van transitie. In de volgende paragraaf wordt stilgestaan welke prioriteringsregels gelden.

5.6 Voorrangsregels

Cao-partijen hebben samen met bpfBOUW verschillende financiële en economische scenario's verkend waarbij dit transitieplan volstaat en er dus geen nadere besluitvorming meer nodig is. In deze situaties kan het transitieplan onverkort worden toegepast waarbij de kwalitatieve doelstellingen en kwantitatieve maatstaven en de daarbij geldende voorrangsregels gehandhaafd kunnen blijven.

Afspraak:

- Cao-partijen verzoeken het pensioenfonds de navolgende afspraak over het omzetten van opgebouwd pensioen (invaren) en aanwending van het fondsvermogen nader uit te werken en na besluitvorming uit te voeren.
- BpfBOUW zal op transitiedatum een overdrachtswaarde per individu vaststellen. Daarbij wordt de wettelijke standaardregel als uitgangspunt genomen. Iedereen ontvangt minimaal de aangehouden technische voorziening als overdrachtswaarde in het persoonlijk pensioenvermogen.
- Daarnaast doen cao-partijen het verzoek om een deel van het fondsvermogen van bpfBOUW op transitiedatum generiek toe te kennen.

Welk deel van het fondsvermogen van bpfBOUW hiervoor beschikbaar is, is allereerst afhankelijk van de hoogte van de actuele dekkingsgraad van bpfBOUW op transitiedatum. Ten tweede is dit afhankelijk welk deel van het fondsvermogen van bpfBOUW resteert.

Cao-partijen doen namelijk het verzoek om de volgende voorrangsregels in acht te nemen:

1. Een wettelijk vereist eigen vermogen: gelijk aan 1% van het fondsvermogen van bpfBOUW.
2. Een wettelijk vereiste aanvulling van de ROK (operationele risicoreserve), gelijk aan 1% van het fondsvermogen van bpfBOUW. Daarnaast wordt de ROK gevuld vanuit bestaande voorzieningen.
3. Een initiële vulling van de solidariteitsreserve, gelijk aan 3% van het fondsvermogen van bpfBOUW.
4. Vanaf een dekkingsgraad % 5,3% zal een deel van het fondsvermogen van bpfBOUW worden gealloceerd voor compensatie en een deel zal worden toegevoegd aan de solidariteitsreserve.
5. Cao-partijen zijn van mening dat vanaf een dekkingsgraad van 115,4% het uitdelen van het dan aanwezige surplus via een generieke verhoging te prefereren is ook al omdat gemiddeld genomen pensioentrekkenden hier meer baat bij hebben dan het toekennen van een gerichte gemiste indexatie. Cao-partijen realiseren zich dat bij het stellen van voorrang van compensatie voor toekennen van gemiste indexatie met name bij een lage invaardekkingsgraad (beneden de 107%) de pensioengerechtigden hierdoor de gemiste indexaties van de afgelopen jaren, niet meer gerepareerd zullen krijgen. Echter cao-partijen menen dat de huidige pensioengerechtigden deze 'compensatie' indirect al door subsidiëring door jongere werknemers in hun actieve periode hebben ontvangen.

Toelichting

Cao-partijen en bpfBOUW hebben samen op basis van de transitiedoelstellingen (zie paragraaf 5.1) en de vereiste evenwichtigheid voorrangregels vastgesteld.

De dekkingsgraad waarboven geen nadere besluitvorming meer nodig is, is door cao-partijen en bpfBOUW vastgesteld op 105,3%. Naar de mening van cao-partijen en bpfBOUW wordt boven een dekkingsgraad van 105,3% in voldoende mate voldaan aan de transitiedoelstellingen.

Cao-partners en bpfBOUW hebben samen de minimaal benodigde invaardekkingsgraad, de minimaal gewenste dekkingsgraad en de gewenste dekkingsgraad vastgesteld.

Cao-partijen realiseren zich dat de dekkingsgraad-grenzen waarop bovenstaande voorrangregels zijn uitgewerkt in de loop der tijd wellicht aanpassing behoeven indien bijvoorbeeld de rente snel stijgt of daalt. In het transitieplan zal deze gevoeligheid mede in ogenschouw worden genomen (zie hoofdstuk 6.7).

De minimaal benodigde invaardekkingsgraad bedraagt 105,3%.

Opmerking: Bij deze invaardekkingsgraad ontvangt iedereen 100% van de aangehouden technische voorziening als overdrachtswaarde in het persoonlijk pensioenvermogen. Verder kan het minimum vereist vermogen en de (aanvulling van de) reserve voor operationele kosten van samen 2% van het vermogen volledig worden gefinancierd. Daarnaast een solidariteitsreserve van initieel 3% die naar verwachting voldoende is om de ingegane uitkeringen de eerste jaren niet te hoeven verlagen.

Minimaal gewenste invaardekkingsgraad bedraagt 107,1%.

Opmerking: Bij deze invaardekkingsgraad kan, in aanvulling op de minimaal benodigde dekkingsgraad, een solidariteitsreserve van 3% worden aangehouden en is verder 1,7% beschikbaar voor compensatie. Met 1,7% als compensatiebudget kan ongeveer de helft van de enkelvoudige compensatie worden vergoed.

Gewenste invaardekkingsgraad bedraagt 113,7%.

Opmerking: Met 7% als solidariteitsreserve en 3,5% als compensatiebudget kan naar verwachting op een evenwichtige manier invulling worden gegeven aan de eerste vier transitie doelstellingen zoals beschreven in paragraaf 5.1. Vanaf deze dekkingsgraad kan ook aandacht worden besteed aan de vijfde transitiedoelstelling. Via een generieke verhoging kan vanaf 113,7% een deel van de FTK indexatieachterstand worden gecompenseerd.

Tabel 1: Invaardekkingsgraden, op basis van (prioritering van) transitiedoelen

Dekkingsgraad	% DG-punt (tussen haakjes % vermogen)			
	MVEV & ROK	Solidariteits-reserve	Compensatie	Generiek
102,0%	2,0% (2,0%)	-	-	100,0%
105,3%	2,1% (2,0%)	3,2% (3,0%)	-	100,0%
107,1%	2,1% (2,0%)	3,2% (3,0%)	1,7%	100,0%
110,6%	2,2% (2,0%)	4,9% (4,5%)	3,5%	100,0%
113,7%	2,3% (2,0%)	8,0% (7,0%)	3,5%	100,0%
123,6%	2,5% (2,0%)	8,7% (7,0%)	3,5%	109,0%
135,0%	2,7% (2,0%)	9,5% (7,0%)	3,5%	119,4%

Cao-partijen en bpfBOUW hebben ook afspraken gemaakt in geval zich tijdens de transitie schokken voordoen waardoor het transitieplan aanpassing behoeft.

Afspraak:

- **Lagere dekkingsgraad dan 105,3%:**

Bij een dekkingsgraad op het transitiemoment van 105,3%, is het fondsvermogen van bpfBOUW precies voldoende om een reserve voor het minimum vereist eigen vermogen en de reserve voor operationele risico's van 2% aan te leggen en om alle deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden de technische voorziening mee te geven. Verder bedraagt de solidariteitsreserve dan 3% van het vermogen hetgeen gezien kan worden als de minimale omvang om de doelstellingen die aan de solidariteitsreserve ten grondslag liggen de eerste jaren te kunnen waarmaken. Voor verdere uitwerking zie paragraaf 6.4.

Voor pensioengerechtigden betekent dit dan dat bij invaren de ingegane uitkering gelijk blijft. Bij een dekkingsgraad op het transitiemoment lager dan 105,3% kan minder dan de technische voorziening worden meegegeven. Voor pensioengerechtigden zou dit dan betekenen dat de reeds ingegane uitkering bij invaren verlaagd dient te worden. De Wet toekomst pensioenen biedt evenwel een aantal mogelijkheden om in dergelijke situaties een korting van de ingegane uitkeringen te voorkomen (o.a. projectierendement hoger vaststellen, vermogen herverdelen van de jongeren naar de ouderen of volstaan met een lagere solidariteitsreserve). Cao-partijen en bpfBOUW hebben in deze fase hierover nog geen keuze gemaakt en spreken af in voorkomend geval met elkaar in overleg te treden over de ontstane situatie.

- **Hogere dekkingsgraad dan 113,7%:**

Bij een dekkingsgraad op het transitiemoment hoger dan 113,7%, kunnen de persoonlijke pensioenvermogens van de deelnemers, gewezen deelnemers, en pensioengerechtigden extra (met meer dan 100% van de technische voorziening) worden gevuld vanuit het fondsvermogen van bpfBOUW. In deze situatie hebben cao-partijen een voorkeur voor verdeling van het surplus via een generieke verhoging die voor iedereen gelijk uitpakt en eenvoudiger, transparanter en beter uitlegbaar is dan "het gebruik van de standaardmethode met een spreiding van 10 (default) jaar, waarbij jongeren relatief meer van het surplus krijgen dan ouderen."

Bij de bepaling van de vulregel voor de financiering van de compensatie respectievelijk de solidariteitsreserve en de maatregelen bij schokken zijn de volgende overwegingen gemaakt, in volgorde van importantie:

- Voor cao-partijen heeft financiering van de compensatie uit het fondsvermogen van bpfBOUW voorrang op het initieel vullen van de solidariteitsreserve: een (eventuele) achteruitgang in pensioen als gevolg van de afschaffing van de doorsneesystematiek is min-of-meer een zekere achteruitgang waarvoor als eerste fondsvermogen van bpfBOUW opzij gezet zou moeten worden.
- Cao-partijen hechten eraan dat wanneer fondsvermogen van bpfBOUW wordt ingezet voor financiering van de compensatie, het fondsvermogen van bpfBOUW ook wordt ingezet voor initiële vulling van de solidariteitsreserve: compensatie ziet alleen op de actieve deelnemers van het fonds, de solidariteitsreserve ziet in de eerste plaats op de uitkeringsgerechtigden.
- Uit de uitgevoerde berekeningen blijkt dat een solidariteitsreserve van 3% van het fondsvermogen van bpfBOUW op zich al voldoende effectief is om bij aanvang de in paragraaf 4.7 vermelde doelstellingen van de solidariteitsreserve bij de start te kunnen waarmaken. Aan de solidariteitsreserve is een (eigen) maximum gesteld van 10% van het fondsvermogen van bpfBOUW. Vanaf 7% wordt de 25% van het meerdere jaarlijks

uniform uitgedeeld en bij een solidariteitsreserve boven 10% wordt 100% van het meerdere in dat jaar uniform verdeeld. Vullen met 5% van het positieve overrendement van alle deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden blijft daarbij de hoofdregel. Jongeren dragen daarbij relatief het meeste bij aan de solidariteitsreserve. Pensioengerechtigden hebben primair en direct baat bij de solidariteitsreserve. In geval van een verlaging van de uitkering in enig jaar ten opzichte van het jaar daarvoor, wordt – waar mogelijk – de uitkering in het betreffende jaar aangevuld tot het niveau van het jaar daarvoor. (Gewezen) deelnemers hebben secundair en uitgesteld baat bij de solidariteitsreserve maar profiteren wel van het aanvullen van het negatieve overrendement wat ook als een van de doelen van de solidariteitsreserve is gedefinieerd. In geval van een toename van de levensverwachting worden – waar mogelijk – de persoonlijke pensioenkapitalen van de deelnemers, gewezen deelnemers als ook de pensioengerechtigden zodanig aangevuld dat de pensioenuitkering vanaf pensionering naar verwachting gelijk blijkt. Bij een voldoende hoge dekkingsgraad op het transitiemoment achten partijen het dan ook gewenst de solidariteitsreserve initieel (verder) te vullen tot maximaal 7% van het fondsvermogen.

Cao-partijen en bpfBOUW realiseren zich ook dat er bij de transitie ook aandacht moet zijn voor de gemiste indexaties uit het verleden die onder bepaalde omstandigheden onder het huidige stelsel bij voldoende hoge dekkingsgraden kunnen worden ingehaald. Op dit moment ligt die grens waarboven tot toekenning van gemiste indexaties kan worden besloten op ongeveer 140%. Onder het nieuwe stelsel vervalt deze achterstand en is reparatie niet meer mogelijk.

Cao-partijen zijn het eens met het uitgangspunt van bpfBOUW om vanaf een dekkingsgraad van 113,7% expliciet aandacht te schenken aan de gemiste indexaties. BpfBOUW heeft daarvoor verschillende berekeningen gemaakt hoe de gemiste indexaties kunnen worden ingepast binnen het verdelen van het surplus boven 113,7%. Wij delen de mening van bpfBOUW dat het toedelen van een generieke verhoging op basis van een spreidingstermijn van 1 jaar i.p.v de reguliere 10 jaars termijn als onderdeel van de standaardmethode bij invaren een apart expliciet transitiedoel “toekennen gemiste indexaties” overbodig maakt. Voordeel hiervan is verder dat dit administratief minder complex is en dat alle deelnemers een relatief gelijk aandeel krijgen van het surplus. Deze methode levert verder gemiddeld genomen meer op dan het toekennen van een gerichte gemiste indexatie. Dit vindt bpfBOUW beter uitlegbaar richting de deelnemers en deze mening wordt gedeeld door cao-partijen. Verder kan worden opgemerkt dat de wet slechts beperkt ruimte biedt om via herverdeling van het vermogen indexatieachterstanden bij het invaren te repareren. In hoofdstuk 6 wordt hier cijfermatig verder op ingegaan.

6. Effecten en verantwoording transitie-effecten nieuwe pensioenregeling

6.1 Maatstaven

De effecten van de wijziging van de pensioenregeling en de wijze waarop wordt omgegaan met de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten (transitie-effecten) zijn berekend aan de hand van de volgende maatstaven:

1. Beperken kortingskans eerste jaren na transitie (“goede start”)
2. Welvaartsmaat.
3. Verwachte pensioenuitkering in ‘slecht weer’, de ‘mediaan’ en ‘goed weer’.
(wettelijk voorgeschreven)
4. Netto profijt.(wettelijk voorgeschreven)

1. Beperken kortingskans eerste jaren na transitie (“goede start”)

Cao-partijen en bpfBOUW willen bij de beoordeling van evenwichtigheid, naast de wettelijk voorgeschreven maatstaven, ook kijken naar een tweetal aanvullende maatstaven. Een “goede” start is essentieel voor het draagvlak. De focus ligt hier op de kortingskans van de pensioenuitkeringen in de eerste drie jaren na transitie. Ook het initieel vullen van de solidariteitsreserve uit het fondsvermogen van bpfBOUW is daarvoor een randvoorwaarde.

2. Welvaartsmaat

Bij deze maatstaf worden alle uitkomsten gewogen aan de hand van een inschatting van de risico-aversie op basis van de uitkomsten van het risicoprefentie-onderzoek. Risico-aversie, ook wel risicoafkerigheid, houdt in dat iemand gedrag vertoont dat risico's zo veel mogelijk probeert te vermijden in plaats van deze op te zoeken. Zo zullen ouderen, met een hogere risico-aversie, meer gewicht willen geven aan slechtweer uitkomsten dan jongeren met een hogere risicobereidheid. Voor bepaling van de maatstaf wordt gekeken naar de gemiddelde reële uitkering over de uitkeringsfase, waarbij gewogen wordt met de overlevingskans. Deze maatstaf wijkt dus af van de UPO maatstaven die ten grondslag liggen aan de verwachte pensioenuitkering in ‘slecht weer’, de ‘mediaan’ en ‘goed weer’.

3. Pensioenuitkering in ‘slecht weer’, de ‘mediaan’ en ‘goed weer’

De effecten van de wijziging van de pensioenregeling en de wijze waarop wordt omgegaan met opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten zijn tevens berekend op basis van de verwachte pensioenuitkeringen in zogenoemd ‘slecht weer’, de ‘mediaan’ en ‘goed weer’, conform de uniforme rekenmethodiek. Voor iedere onderscheiden deelnemersgroep is, indien van toepassing per leeftijd, in kaart gebracht wat de effecten, zowel kwalitatief als kwantitatief, van de transitie naar de nieuwe pensioenregeling zijn. Er is hierbij successievelijk rekening gehouden met de compensatie als ook met de initiële vulling van de solidariteitsreserve.

4. Netto profijt

De effecten van de wijziging van de pensioenregeling en de wijze waarop wordt omgegaan met de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten zijn daarnaast berekend met behulp van het zogenoemde netto profijt effect. Hiertoe is het netto profijt van de nieuwe pensioenregeling inclusief het invaren van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten en inclusief compensatie van een eventuele achteruitgang in pensioen als gevolg van de overgang naar de nieuwe pensioenregeling afgezet tegen het ongewijzigd voortzetten van de huidige pensioenregeling. Hierbij is het netto profijt gelijk aan het verschil tussen de marktwaarde van de te verwachten pensioenuitkeringen en de marktwaarde van de toekomstige premie-inleg. Het netto profijt effect is dan het verschil tussen het netto profijt van de nieuwe

pensioenregeling en de huidige regeling, uitgedrukt in de marktwaarde van de te verwachten pensioenuitkeringen van de huidige pensioenregeling.

6.2 Ondergrenzen en bandbreedtes

Cao-partijen streven er in principe naar dat voor alle maatstaven de waarde minimaal 0% is. Dit betekent dan dat er voor zowel actieven als slapers en gepensioneerden geen verslechtering optreedt in vergelijking met de huidige pensioenregeling.

Maatstaf	actieven	Slapers	Gepensioneerden
2. Verandering welvaartsmaat	Minimaal -5%	Minimaal -5%	Minimaal -5%
3. Verandering verwachte pensioenuitkering	Minimaal -5%	Minimaal -5%	Minimaal -5%
4. Verandering netto profijt	Minimaal -10%	Minimaal -10%	Minimaal -10%

Cao-partijen maken daarbij de volgende kanttekeningen:

- Streven naar minimaal 0% hetgeen geen verslechtering impliceert.
- Netto profijt is minder belangrijk dan de twee andere maatstaven. De ondergrens is daarom ruimer gekozen (-10%).
- Voor zowel de verandering van de welvaartsmaat als de verwachte pensioenuitkering bedraagt de ondergrens -5%.
- Geen aparte ondergrenzen voor de veranderingen in 'goed weer' en 'slecht weer' De volatiliteit in de pensioenverwachting wordt impliciet meegenomen in de verandering van de welvaartsmaat.
- De grenzen voor de slapers zijn minder hard dan die voor de actieven en de gepensioneerden. Het is niet bekend en daarom is er ook geen rekening mee gehouden dat de slapers wellicht nog elders pensioenaanspraken opbouwen.

6.3 Toetsing pensioendoelstelling

Cao-partijen hebben in gezamenlijkheid de volgende pensioendoelstelling voor de nieuwe pensioenregeling vastgesteld: voor een 25-jarige geeft dit bij 42 deelnemersjaren een pensioendoel van 73% van de middelloonggrondslag bij volledige deelname die met een kans van tenminste 55% wordt behaald.

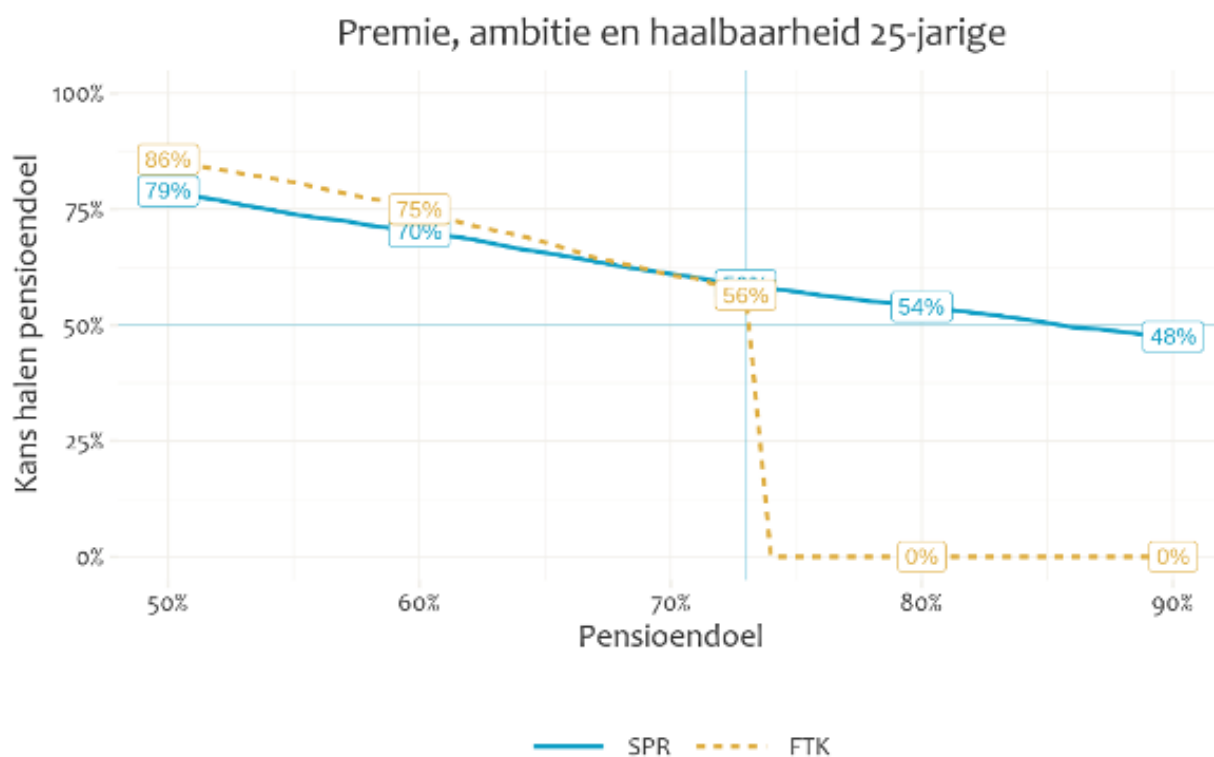
Cao-partijen hebben bpfBOUW verzocht deze pensioendoelstelling op haalbaarheid te toetsen. Voor verschillende scenariosets zijn berekeningen gemaakt waarbij voor SPR een lifecycle is gehanteerd die op collectief niveau aansluit bij het beleggingsbeleid per de berekeningsdatum.

De resultaten laten zien dat de pensioendoelstelling voor zowel de DNB scenarioset 2023Q1 (zie hieronder) als voor DNB scenarioset 2023Q3 haalbaar is.

In de onderstaande grafiek waarbij bij aanvang geen surplus aanwezig is om als generieke verhoging te worden toegekend (zie paragraaf 5.5) is de kans op het halen van de pensioendoelstelling 56%. In geval wordt gekeken naar de resultaten bij de DNB scenarioset 2023Q3 en een startdekkingsgraad van 123,6% uitgaande van de beoogde verdeling van het vermogen ligt die kans zelfs boven de 58%.

Cao-partijen trekken uit de diverse berekeningsresultaten de conclusie dat voor een 25-jarige die op 67-jarige leeftijd met pensioen gaat de gedefinieerde pensioendoelstelling bij ongewijzigd premiebeleid in heel veel scenario's met een grotere kans kan worden bereikt dan in de voortzetting van de huidige pensioenregeling binnen het FTK.

Grafiek 1: Uitkomsten-DNB scenarioset

6.4 Opzet en Inrichting solidariteitsreserve

Cao-partijen hebben samen met bpfBOUW diverse inrichtingsvarianten van de solidariteitsreserve onderzocht om inzicht te vergaren over de ontwikkeling van de hoogte van het pensioen, de mate van verhoging en verlaging van het (verwacht) pensioen en de kortingskansen. De uiteindelijk gekozen variant laat zich als volgt samenvatten:

- Bij aanvang van de nieuwe pensioenregeling wordt de solidariteitsreserve, indien mogelijk, vanuit het fondsvermogen van bpfBOUW gevuld tot bij voorkeur 7% van het fondsvermogen.
- De solidariteitsreserve wordt gevuld met 5% van het positieve overrendement van alle deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere uitkeringsgerechtigden.
- Vanaf een niveau van 7% wordt 25% van het meerdere en boven 10% wordt 100% van het meerdere jaarlijks verdeeld over alle deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere uitkeringsgerechtigden. Iedere aanspraakgerechtigde ontvangt daarbij een procentuele verhoging van het persoonlijk fondsvermogen.
- De solidariteitsreserve wordt (o.a.) ingezet om negatieve vermogens te voorkomen, het compenseren van 10% van het negatief overrendement en het beperken van een verlaging van de uitkering in enig jaar ten opzichte van het jaar daarvoor. Het voorkomen van een negatief vermogen is wettelijk voorgeschreven maar in de praktijk is de kans op een negatief vermogen verwaarloosbaar klein. Het compenseren van 10% van het negatief overrendement bedraagt in enig jaar maximaal 50% van de solidariteitsreserve en het beperken van een mogelijke verlaging van de uitkeringen in enig jaar bedraagt maximaal 10% van de hoogte van de solidariteitsreserve waar de andere onttrekkingen reeds op in mindering zijn gebracht. Hierdoor kan het voorkomen dat in enig jaar de ingegane uitkeringen alsnog verlaagd moeten worden. De reden hiervoor is dat het (verder) uitstellen van verlagingen kan leiden tot forse(re) verlagingen in de toekomst. Uit het deelnemersonderzoek naar schommelingen van pensioenuitkeringen blijkt dat regelmatig (relatief gezien) een kleine verlaging meer draagvlak heeft dan af en toe een grote verlaging.
- Financiële resultaten in de uitkeringsfase worden in beginsel gespreid over een periode van maximaal drie jaar. Bij inzet van de solidariteitsreserve wordt eerst een financieel resultaat gespreid. Daarna wordt, indien nodig, de solidariteitsreserve ingezet om een verlaging van de uitkering in dat jaar ten opzichte van het jaar daarvoor te voorkomen.
- Voorbeeld ter illustratie:
Van het totale rendement wordt eerst het beschermingsrendement afgehaald. Wat daarna overblijft wordt ook wel overrendement genoemd.
Als het overrendement negatief is wordt 10% van dat negatieve overrendement aangevuld vanuit de solidariteitsreserve. Stel dat het negatieve overrendement gemakshalve voor iedereen -15% is dan wordt 1,5% vergoed. De slapers en de actieven zien daarmee een daling van het spaarkapitaal met 13,5%. Er is geen spreiding. Voor de gepensioneerden is ook sprake van een daling van 13,5% echter die daling wordt enerzijds over drie jaren gespreid en ten tweede wordt de uitkering voor het eerste jaar aangevuld om die daling het eerste jaar te voorkomen. Dit laatste weerspiegelt het effect van de Ortec-methode die er voor zorgt, zolang de hoogte van de solidariteitsreserve dat toestaat, dat de uitkeringen op peil worden gehouden.

Onderstaand worden enige berekeningsresultaten getoond. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de DNB scenarioset 2023Q3 en uitgaande van een startdekkingsgraad op het transitiemoment van 123,6% en met inachtneming van de voorrangregels zoals weergegeven in paragraaf 5.5.

Tabel 2: Uitkomsten SPR en vergelijking met FTK op basis van DNB scenarioset 2023Q3

	SPR	FTK
25-jarige		
Verwachte VVR op pensioendatum	82.9%	66.0%
Slechtweer VVR op pensioendatum	33.7%	42.9%
Kans VVR op pensioendatum minimaal 73%	58.6%	
Slechtweer mutatie vermogen in jaar 5 (excl premie)	-48.6%	
Kans op negatieve vermogen (voor aanvulling)	0.0%	
40-jarige		
Verwachte VVR op pensioendatum	82.6%	73.2%
Slechtweer VVR op pensioendatum	34.6%	44.4%
Slechtweer mutatie vermogen in jaar 5 (excl premie)	-47.3%	
52-jarige		
Verwachte VVR op pensioendatum	86.2%	80.1%
Slechtweer VVR op pensioendatum	44.6%	52.1%
Slechtweer mutatie vermogen in jaar 5 (excl premie)	-40.6%	
Slechtweer mutatie verwacht pensioen 66-67	-3.2%	
62-jarige		
Verwachte VVR op pensioendatum	87.3%	81.3%
Slechtweer VVR op pensioendatum	71.5%	70.1%
Slechtweer mutatie vermogen in jaar 5 (excl premie)	-29.0%	
Slechtweer mutatie verwacht pensioen 66-67	-1.8%	
67-jarige		
Verwachte VVR na 5 jaar	82.7%	76.7%
Slechtweer VVR na 5 jaar	71.4%	68.3%
Verwachte VVR na 15 jaar	85.0%	81.9%
Slechtweer VVR na 15 jaar	47.8%	49.0%
Kans op verlagen jaar 1-5	2.1%	11.6%
Gemiddelde verlaging i.g.v. verlagen jaar 1-5	5.4%	1.3%
Kans op verlagen jaar 1-15	7.0%	14.3%
Gemiddelde verlaging i.g.v. verlagen jaar 1-15	4.7%	1.7%
Overig		
Verwachte SR jaar 15	5.7%	24.8%
Slechtweer SR jaar 15	1.3%	-5.6%

Leeswijzer:

In bovenstaande tabel zijn voor een aantal maatmensen de uitkomsten, in een ‘goed weer’, ‘mediaan’ en ‘slecht weer’ scenario, in de voorgenumen solidaire premieregeling (SPR) vergeleken met de uitkomsten in de huidige FTK-omgeving.

De afkorting VVR staat voor vervangingsratio. De vervangingsratio weerspiegelt de verhouding tussen het pensioen en de gemiddelde (geïndexeerde) pensioengrondslag op de pensioendatum (67 jaar).

Het algemene beeld is positief ten gunste van SPR.

Zelfs op de lange termijn (verwachte reële uitkering na 15 jaar voor de 67-jarige) zien we dat SPR beter scoort qua verwachting dan het FTK.

De berekeningen laten verder ook zien dat de gekozen financiële opzet impliceert dat over een 15-jaars horizon en rekening houdende met de DNB scenarioset 2023Q3 de verwachte koopkracht 102% bedraagt.

Cao-partijen delen de conclusies die bpfBOUW heeft getrokken uit de diverse berekeningsresultaten:

- **Voldoende hoog pensioen in de opbouwfase.** Het verwachte pensioen is voor alle actieve deelnemers hoger dan onder het FTK.
- **Niet te volatiele vermogens:** door de inzet van de solidariteitsreserve worden negatieve overrendementen (beperkt) gedempt. De kans op een negatief vermogen is nihil.
- **Stabiele pensioenverwachting** (oudere deelnemer): door de voortijdige afname van de blootstelling naar overrendement vanaf 64 jaar wordt de pensioenverwachting minder onzeker.
- **Stabiel pensioen en kans op verlagingen beperken (gepensioneerden) beperken.** De kans op verlaging wordt aanzienlijk beperkt zodat de conclusie gerechtvaardigd lijkt dat de solidariteitsreserve doet wat ze moet doen.
- **Koopkrachtbehoud pensioen:** bij 123,6% als startdekkingsgraad en kijkende naar een horizon van 15 jaar is sprake van een verwacht koopkracht behoud (102%) voor gepensioneerden. Bij lagere startdekkingsgraden zal de SPR een (nog) gunstiger beeld laten zien dan FTK, omdat de ruimte om te indexeren (en eventueel in te halen) dan onder het FTK op korte en middellange termijn beperkter zal zijn.

6.5 Beperken kortingskans eerste jaren na transitie ('goede start')

Cao-partijen hebben de transitie van de huidige naar de nieuwe pensioenregeling getoetst op evenwichtigheid. Hiertoe zijn onder meer de effecten van de wijziging van de pensioenregeling en de wijze waarop wordt omgegaan met de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten beoordeeld aan de hand van de maatstaf 'goede start' voor de eerste jaren na transitie.

Cao-partijen hebben kennis genomen van het feit dat, onder diverse scenariosets van zowel DNB als APG, de kans op minimaal één verlaging in de eerste drie jaar na transitie aanzienlijk wordt verminderd. Zo laat tabel 3 zien dat bij de DNB scenarioset 2023Q3 de kans dat er in de 1e drie jaar sprake is van minimaal één verlaging van de uitkering bij een startdekkingsgraad van 123,6% van 20,8% daalt naar 1,6%. Het initieel vullen van de solidariteitsreserve tot (minimaal) 3%, bij een lagere invaardekkingsgraad, resulteert ook in een aanzienlijke daling van de verlagingkans, zowel ten opzichte van de situatie zonder initiële reserve (SPR) als het FTK.

Voor Cao-partners was dat de bevestiging dat de huidige gekozen opzet en inrichting van de solidariteitsreserve in lijn liggen met de gekozen transitiedoelstellingen en de daarbij behorende prioritering.

Tabel 3: Kans op minimaal één verlaging van de (nominale) uitkering in de 1e drie jaar

Dekkingsgraad	DNB 2023Q3		Fondsvisie 2023Q3	
	SPR	FTK	SPR	FTK
102.0%	62.2%	86.2%	41.8%	32.6%
105.3%	14.7%	70.9%	3.5%	21.8%
107.1%	14.5%	63.9%	3.4%	17.3%
110.6%	7.8%	50.8%	0.9%	10.8%
113.7%	2.8%	41.6%	0.1%	7.3%
123.6%	1.6%	20.8%	0.0%	2.3%
135.0%	1.1%	9.7%	0.0%	0.6%

6.6 Welvaartsmaat

De uniforme rekenmethode, die conform regel- en wetgeving verplicht wordt voorgeschreven en in de volgende paragraaf zal worden behandeld, maakt voor ingegane pensioenen een foto van de reële uitkering over 10 jaar.

Cao-partijen zijn samen met bpfBOUW het erover eens dat er dan ten onrechte onvoldoende aandacht is voor het verloop in de eerste jaren na transitie. Deze periode is cruciaal voor cao-partijen en daarom is in de vorige paragraaf de kortingskans in de eerste drie jaren na transitie als maatstaf geïntroduceerd en doorgerekend.

Er kleeft echter nog een nadeel aan de uniforme rekenmethode.

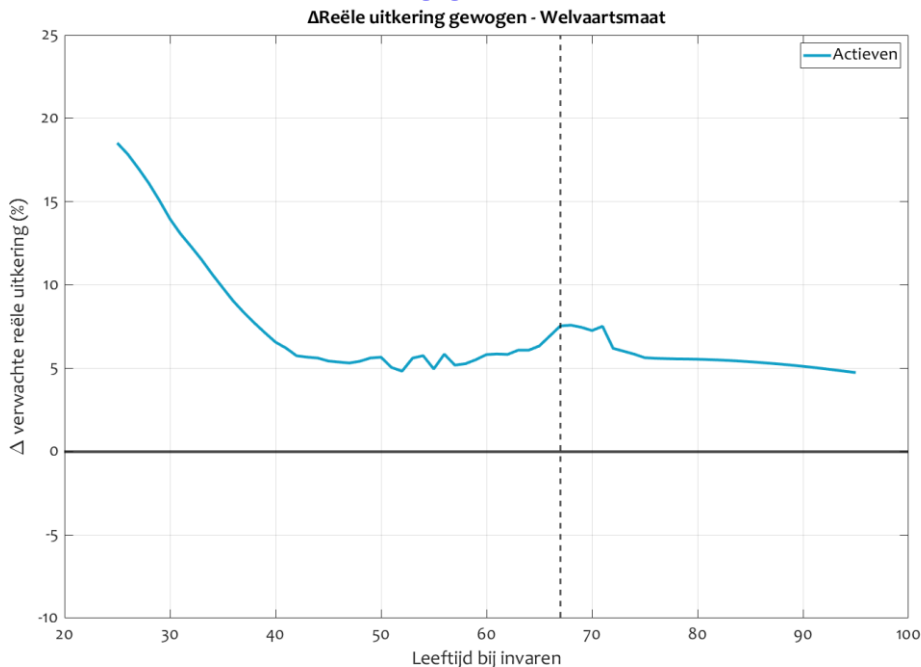
Cao-partijen delen de mening van bpfBOUW dat een expliciete weging van de reële pensioenverwachtingen en reële uitkeringen met de risico-aversie die uit het risicopreferentieonderzoek blijkt waardevolle inzichten geeft en een bijdrage verdient in de discussie inzake de transitie-effecten en de evenwichtigheid. Deze zogenaamde welvaartsmaat is door bpfBOUW verder uitgewerkt.

Door weging aan de hand van een inschatting van de risico-aversie op basis van de uitkomsten van het risicopreferentie-onderzoek zullen met name de ouderen met een hogere risico-aversie meer gewicht toekennen aan 'slecht weer' uitkomsten dan jongeren met een hogere risicobereidheid

In onderstaande grafiek is het een en ander voor actieven en gepensioneerden gevisualiseerd en zien wij dat voor alle leeftijden de verwachte pensioenuitkering in reële termen een positief verschil laat zien t.o.v. de huidige pensioenregeling terwijl verder vanaf de leeftijd van 40 het positieve verschil een stabiel patroon laat zien. Voor de slapers wordt, om technische redenen, gekeken naar de wettelijke maatstaven die in de volgende paragrafen zullen worden toegelicht.

In deze grafiek bedraagt de startdekkingsgraad 123,6% en is gerekend met de DNB scenario'set 2023Q3.

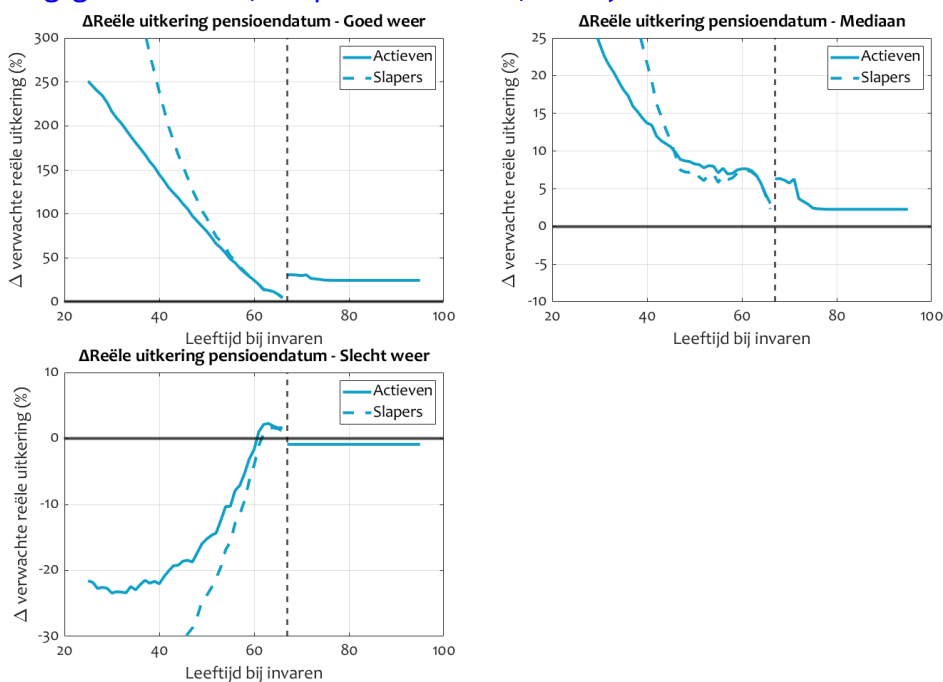
Grafiek 2: Welvaartsmaat en dekkingsgraad 123,6%

6.7 Verwachte pensioenuitkering in 'slecht weer', de 'mediaan' en 'goed weer'

In deze wettelijk voorgeschreven toetsingsgrootheid wordt voor de niet-gepensioneerden gekeken naar het verwachte reële pensioen op de pensioendatum. Voor gepensioneerden wordt gekeken naar het reële pensioen over 10 jaar. En dit alles in een 'goed weer', 'mediaan' en 'slecht weer' scenario.

Grafiek 3: Verwachte pensioenuitkering in 'slecht weer', de 'mediaan' en 'goed weer' bij een dekkingsgraad van 123,6% (pensioendatum, na 10 jaar)

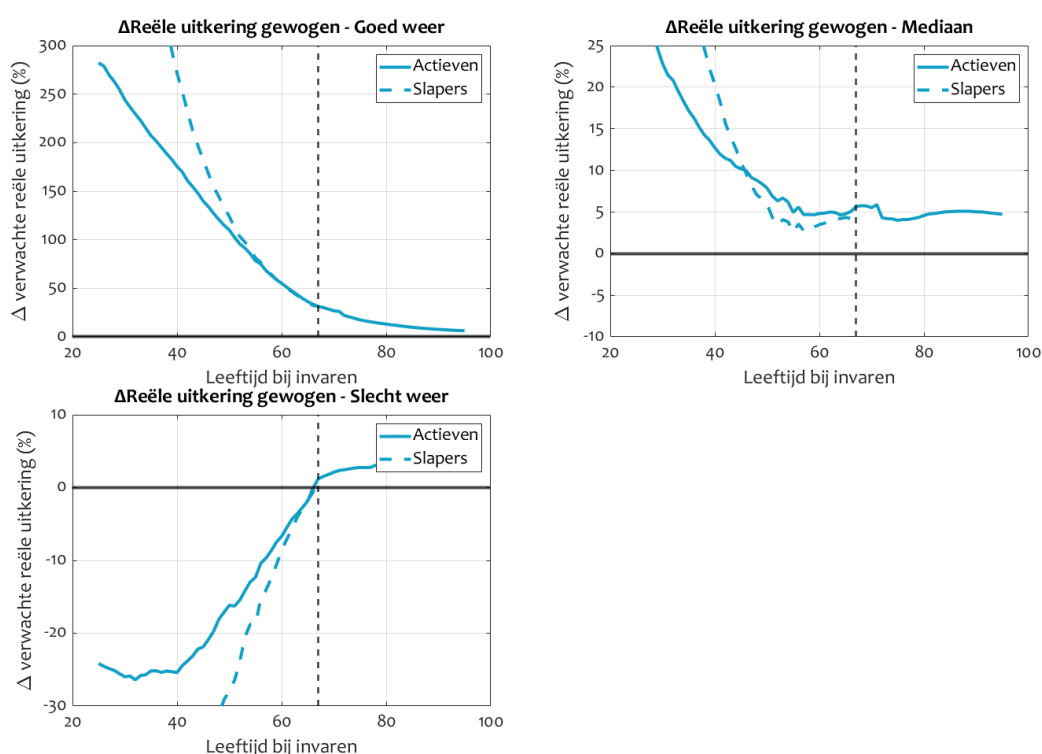

Voor alle leeftijdscohorten en groepen zien wij bij ‘goed weer’ en bij de ‘mediaan’ de uitkomsten verbeteren en bij het “slecht weer” verslechteren: pensioen wordt risicovoller.

Verder is ook een grafiek gemaakt waarbij aandacht is voor de reële uitkering over de gehele uitkeringsfase in plaats van een momentopname over 10 jaar.

Deze grafiek laat over de gehele uitkeringsperiode, rekening houdende met de prioritering bij invaren en een startdekkingsgraad van 123,6% zien dat de gepensioneerden er qua verwachte reële uitkering op vooruit gaan, ook in een gemiddeld slecht weer scenario

Grafiek 4: Verwachte pensioenuitkering in ‘slecht weer’ , de ‘mediaan’ en ‘goed weer’ bij een dekkinggraad van 123,6% (gehele uitkeringsfase)

Deze berekeningen zijn niet alleen gemaakt voor de huidige dekkinggraad (zijnde 123,6%) maar ook voor verschillende hogere en lagere dekkinggraden (bandbreedte: 102% - 135%). Voor details zie paragraaf 6.8.

Voor cao-partners zijn deze inzichten geen aanleiding om de doelen en/of maatstaven aan te passen en/of te verfijnen.

6.8 Gevoeligheidsanalyses

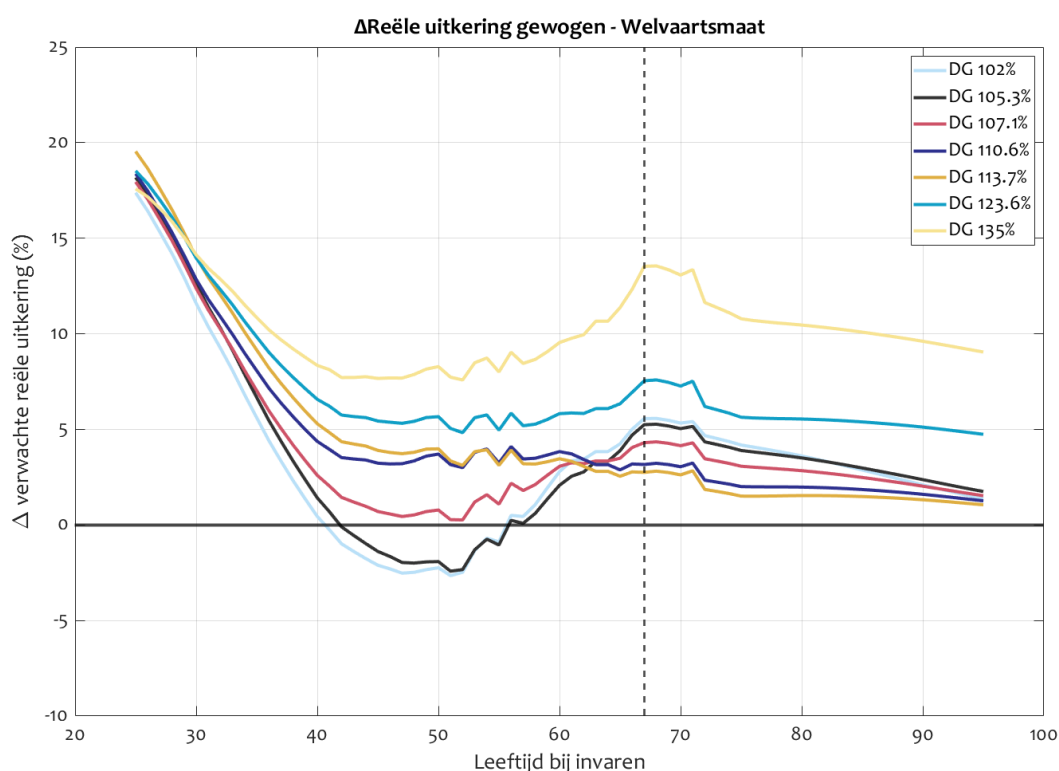
- [Welvaartsmaat bij verschillende startdekkingsgraden \(zie ook paragraaf 6.5\)](#)

In onderstaande gevoeligheidsanalyse, die aansluit bij paragraaf 6.6, is zichtbaar hoe de welvaartsmaat bij verschillende startdekkingsgraden zich verhoudt tot de uitkomsten onder het FTK.

Ook bij lagere dekkinggraden toont zich een stabiel beeld zodat ook hier de financiële opzet (met name de voorrangregels en in het bijzonder de vormgeving van de solidariteitsreserve en compensatie) tot evenwichtige resultaten leidt. Bij een dekkinggraad van 107,1% is er voor

een 52-jarige nog een kleine verbetering. Onder een dekkinggraad van 107,1% zien we het beeld (langzaam) kantelen. Voor cao-partijen is een dekkinggraad van 105,3% aangemerkt als de minimaal benodigde invaardekkinggraad. Bij lagere dekkinggraden is nader overleg tussen cao-partijen en bpfBOUW gewenst.

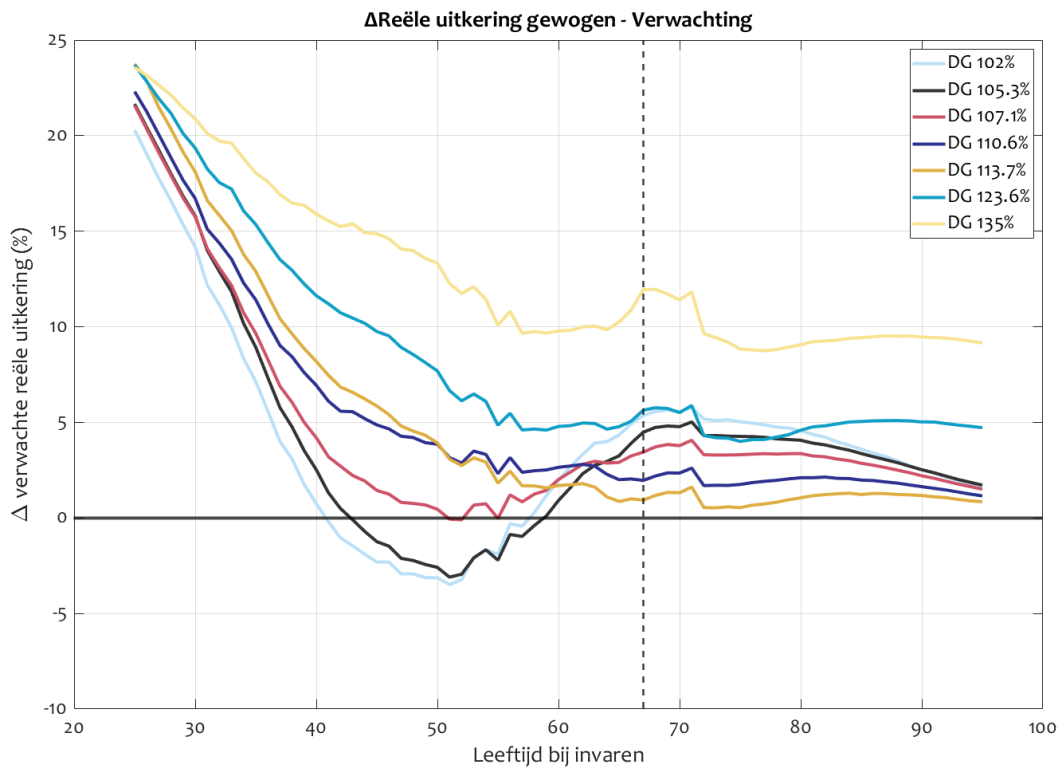
Grafiek 5: Gevoeligheidsanalyses uitkomsten welvaartsmaat

- Gewogen reële uitkering over de uitkeringsfase bij verschillende startdekkinggraden (zie ook paragraaf 6.6)

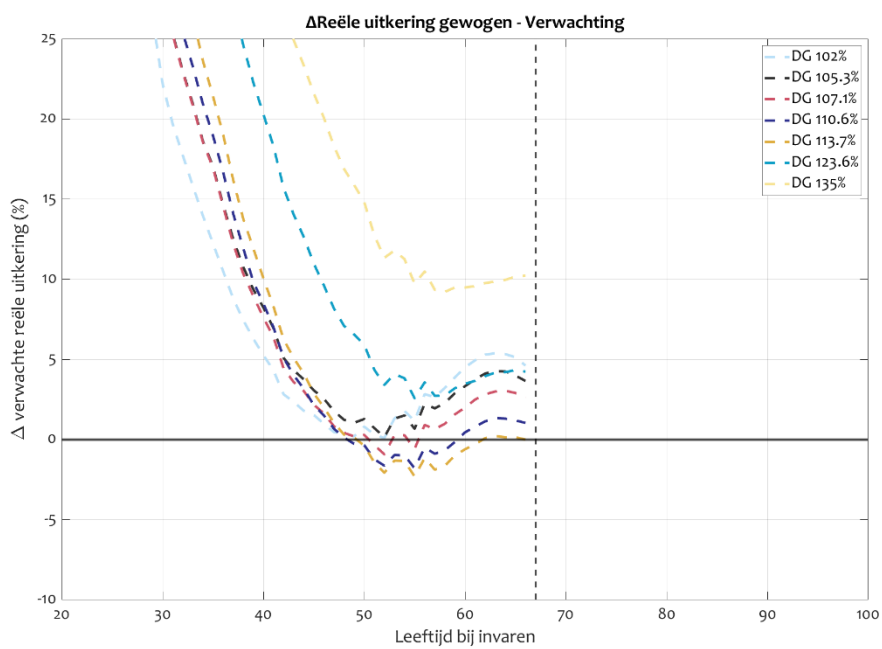
De grafiek toont de uitkomsten van de verandering in de mediaan van de gemiddelde reële uitkering over de uitkeringsfase, voor verschillende aanvangsdekkinggraden. Ook hier een positief beeld bij zowel de actieven, slapers als gepensioneerden en een vergelijkbaar beeld met de uitkomsten behorende bij de welvaartsmaat (grafiek 5).

Grafief 6: Gevoeligheidsanalyses verwachte pensioenuitkering in 'slecht weer', de 'mediaan' en 'goed weer' (gehele uitkeringsfase)

Bij de slapers een vergelijkbaar beeld.

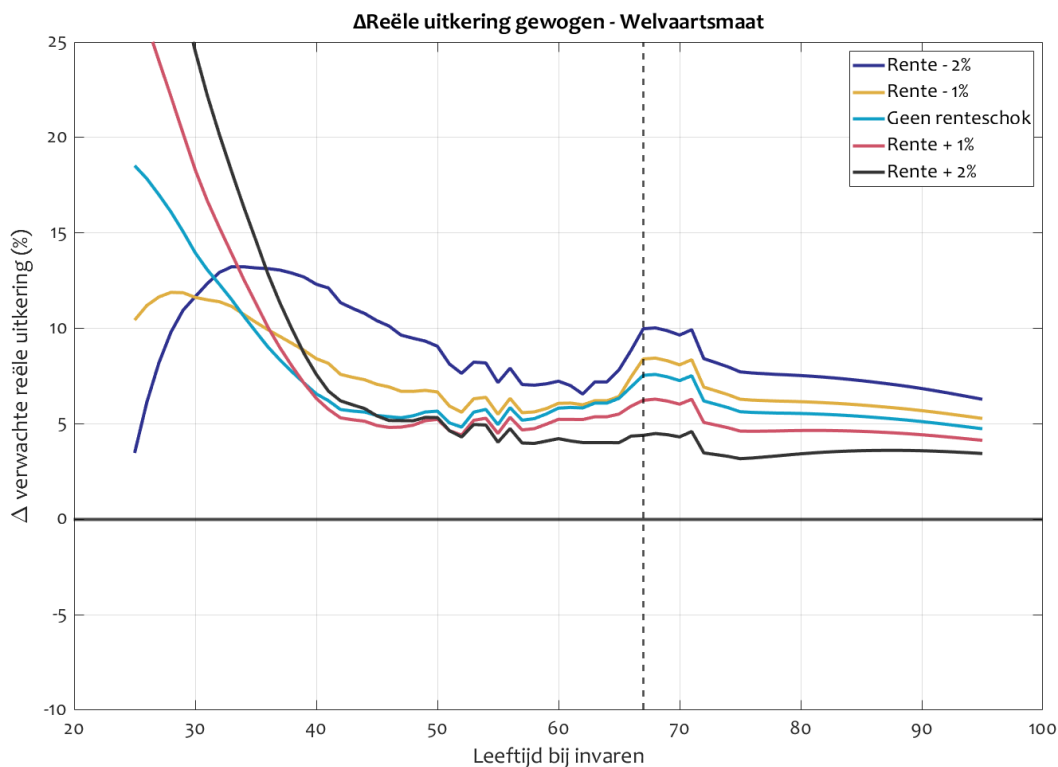
Grafief 7: Gevoeligheidsanalyses verwachte pensioenuitkering in 'slecht weer', de 'mediaan' en 'goed weer' (slapers)

- **Welvaartsmaat bij verschillende rentevoeten (zie ook paragraaf 6.6)**

De grafiek toont de uitkomsten van de welvaartsmaat van de verandering in de mediaan van de gemiddelde reële uitkering over de uitkeringsfase voor verschillende aanvangsrentes. Als de aanvangsrente lager komt te liggen leidt dat tot betere resultaten waarbij opvalt dat de gevoeligheid over alle generaties heen een uitlegbaar beeld oplevert. Voor de jongeren (jonger dan 35 jaar) met een lange toekomstige duur zijn de effecten het grootst en voor de ouderen het stabielst.

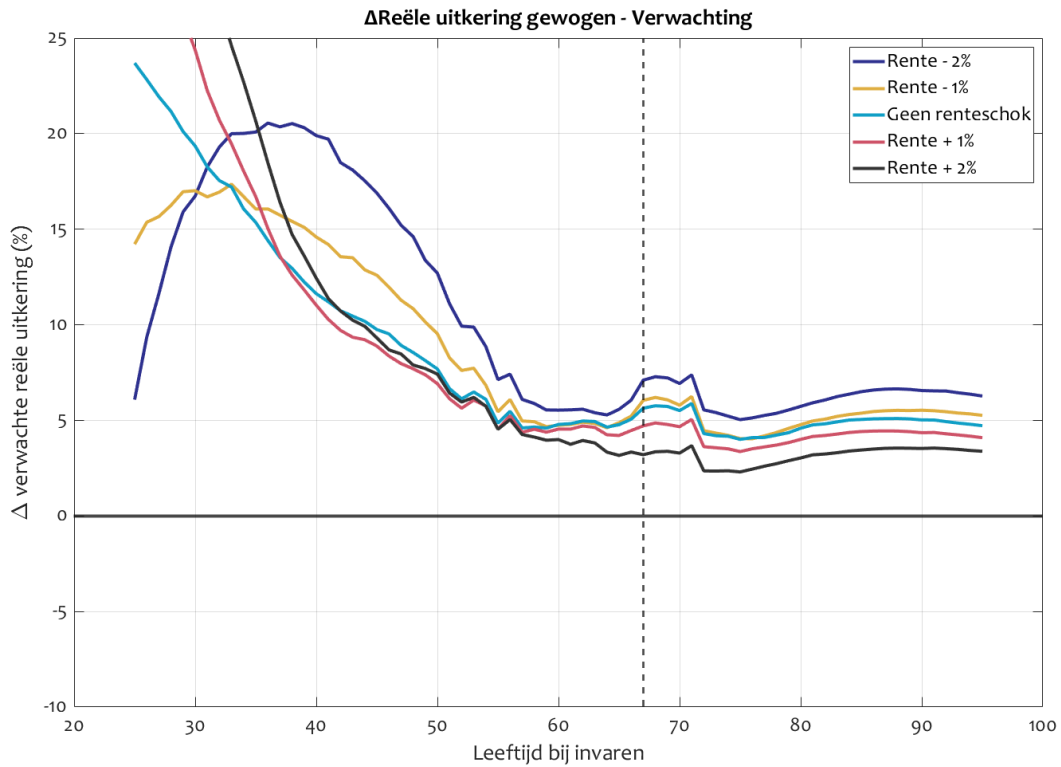
Grafiek 8: Gevoeligheidsanalyses welvaartsmaat bij verschillende rentevoeten

- **Gewogen reële uitkering over de uitkeringsfase bij verschillende rentevoeten (zie ook paragraaf 6.7)**

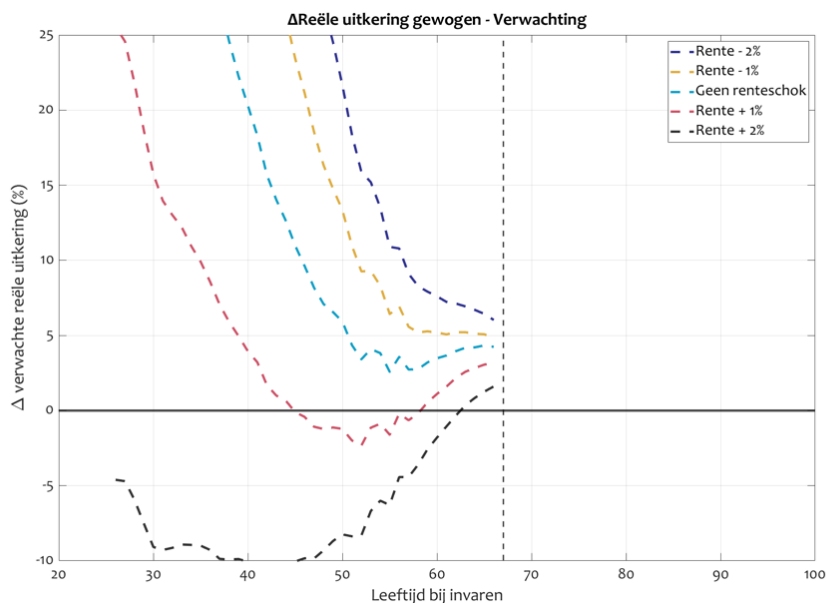
De grafiek toont de uitkomsten van de verandering in de mediaan van de gewogen reële uitkering over de uitkeringsfase bij verschillende aanvangsrentes. Een vergelijkbaar beeld qua spreiding als bij de welvaartsmaat.

Grafief 9: Gevoeligheidsanalyses verwachte pensioenuitkering in 'slecht weer', de 'mediaan' en 'goed weer' (gehele uitkeringsfase) bij verschillende rentevoeten (actieven en gepensioneerden)

Grafief 10: Gevoeligheidsanalyses verwachte pensioenuitkering in 'slecht weer', de 'mediaan' en 'goed weer' (gehele uitkeringsfase) bij verschillende rentevoeten (slapers)

Bij de slapers is de volatiliteit wat groter met name als de rente fors stijgt. Deze situatie wordt minder opportuun geacht gegeven het feit van het positieve effect op de dekkingsgraad indien de rente zou stijgen. Verder wordt er geen rekening gehouden met toekomstige pensioenopbouw elders.

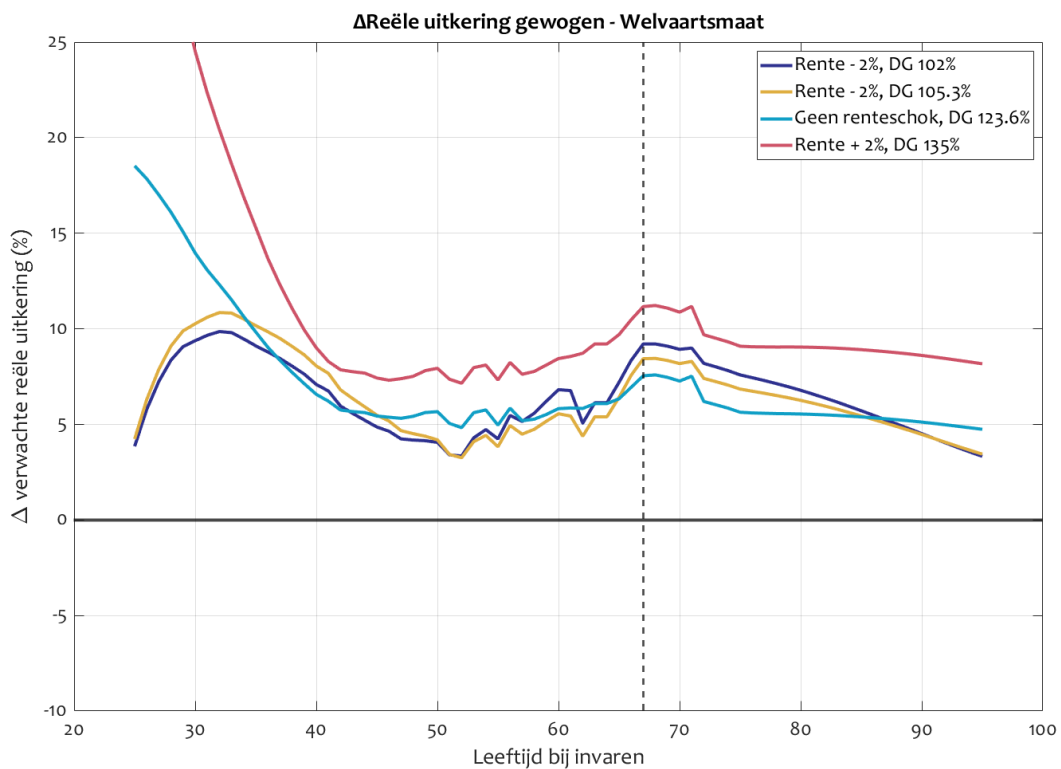

- Gewogen reële uitkering over de uitkeringsfase bij verschillende rentevoeten en verschillende startdekkingsgraden

Cao-partijen realiseren zich dat de hoogte van de aanvangsrente en de hoogte van de startdekkingsgraad niet los van elkaar kunnen worden gezien.

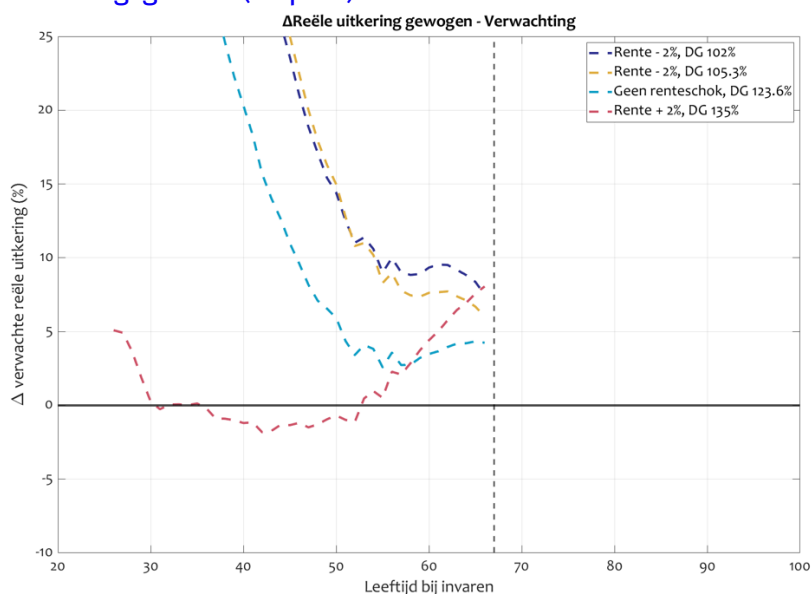
Het gecombineerde effect is in onderstaande grafiek voor de welvaartsmaat weergegeven. Per saldo wordt duidelijk dat voor alle deelnemers het beeld positief blijft en dat ook onder gewijzigde omstandigheden de conclusies gelijk blijven en er voor cao-partijen geen reden is om, op basis van deze gevoeligheidsanalyses, de uitgangspunten te herzien.

Grafiek 11: Gevoeligheidsanalyses welvaartsmaat bij verschillende rentevoeten en startdekkingsgraden (actieven en gepensioneerden)

Voor de slapers een vergelijkbaar beeld en conclusies als eerder beschreven.

Grafiek 12: Gevoeligheidsanalyses welvaartsmaat bij verschillende rentevoeten en startdekkingsgraden (slapers)

6.9 Netto profijt

Het netto profijt is het verschil tussen de waarde van de te verwachten pensioen-uitkeringen en de waarde van de toekomstige premie-inleg.

Netto profijt geeft daarmee een inclusieve waarde aan de (harde en zachte) toezeggingen van het pensioencontract. Het veronderstelt een compleet pensioencontract, waarbij ook het beleid van bpfBOUW bij extremere scenario's exact duidelijk is (bijvoorbeeld in geval van hoge en lage dekkingsgraden in het FTK). Het wordt berekend met behulp van een risiconeutrale scenario'set (Q set) die door DNB wordt gepubliceerd en is een verplicht onderdeel van het transitieplan.

Door de solidaire premieregeling te vergelijken met de huidige pensioenregeling in een FTK omgeving kan de verandering in netto profijt voor iedere generatie worden berekend. Deze uitkomsten geven inzicht in de zgn. herverdeling die ontstaat als gevolg van de overgang van het pensioenstelsel.

Met bpfBOUW delen we de mening dat de interpretatie van netto profijt uitkomsten met enige terughoudendheid moet worden uitgevoerd omdat de methodiek achter netto profijt complex is, erg afhankelijk is van de onderliggende scenario'set en impliciet veronderstelt dat de huidige pensioenregeling in een FTK omgeving evenwichtig is hetgeen niet het geval is.

- **Netto profijt actieven, slapers en gepensioneerden bij startdekkingsgraad 123,6%**

Hieronder worden de resultaten getoond voor actieven, slapers en gepensioneerden in de voorgestelde solidaire premieregeling versus de huidige pensioenregeling in het FTK kader waarbij met name wordt ingezoomd wat het toekennen van compensatie doet met het netto profijt.

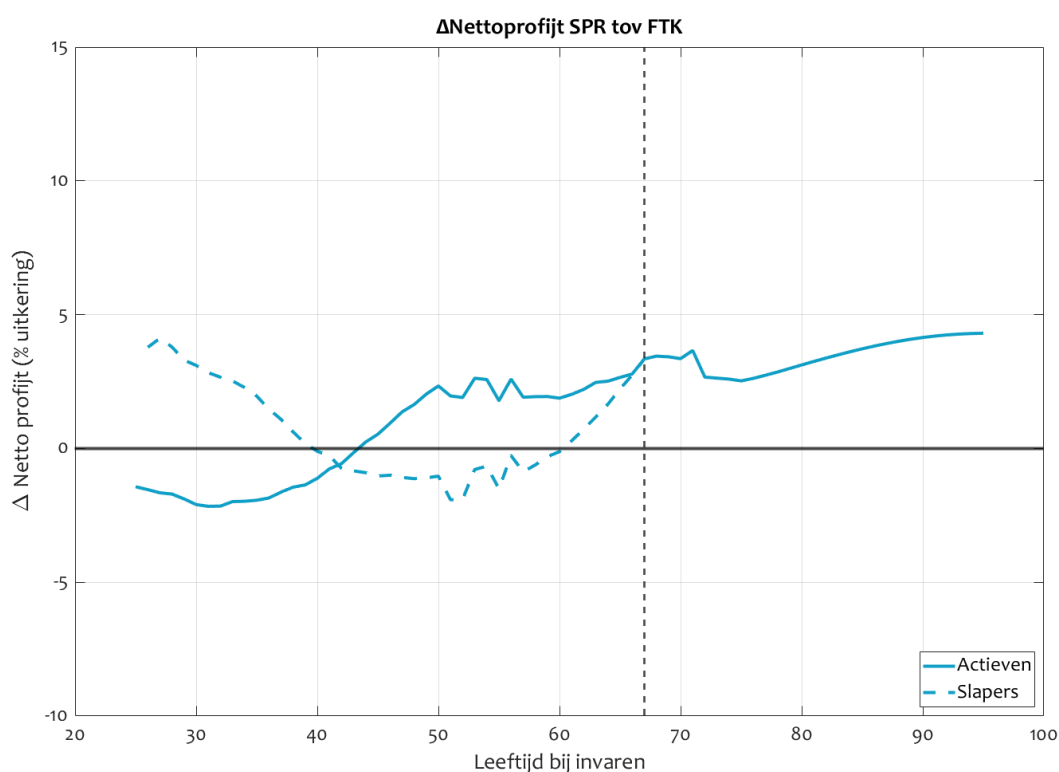
In algemene zin valt op dat met name de jongeren er qua netto profijt op achteruitgaan. Het feit dat de jongeren niet/ampers voor compensatie afschaffing doorsneepremie in aanmerking komen, "slecht weer" uitkomsten zwaar meewegen en er nog weinig is opgebouwd (waardoor slechts beperkt wordt meegedeeld in verdeling van het huidige surplus) verklaren dit beeld.

Voor gepensioneerden zien wij de hoogste netto profijt verbeteringen. Per slot van rekening zijn daar de voordelen van eerder en meer kunnen uitdelen in combinatie met de werking van de solidariteitsreserve het duidelijkst zichtbaar.

Op basis van de DNB risiconeutrale scenario'set 2023Q3 en een startdekkingsgraad van 123,6% in combinatie met de beschreven voorrangregels behorende bij een startdekkingsgraad van 123,6% zoals beschreven in hoofdstuk 5 paragraaf 5 kan de volgende grafiek worden afgeleid. Het netto profijt schommelt tussen een paar procenten in de plus en een paar procenten in de min.

Cao-partijen zijn van mening dat vanuit netto profijt gezien een evenwichtig beeld naar voren komt. De (negatieve) resultaten voor slapers moeten hierbij genuanceerd worden: het is mogelijk dat zij inmiddels elders pensioen opbouwen en, mogelijk, compensatie ontvangen.

Grafiek 13: Netto profijt

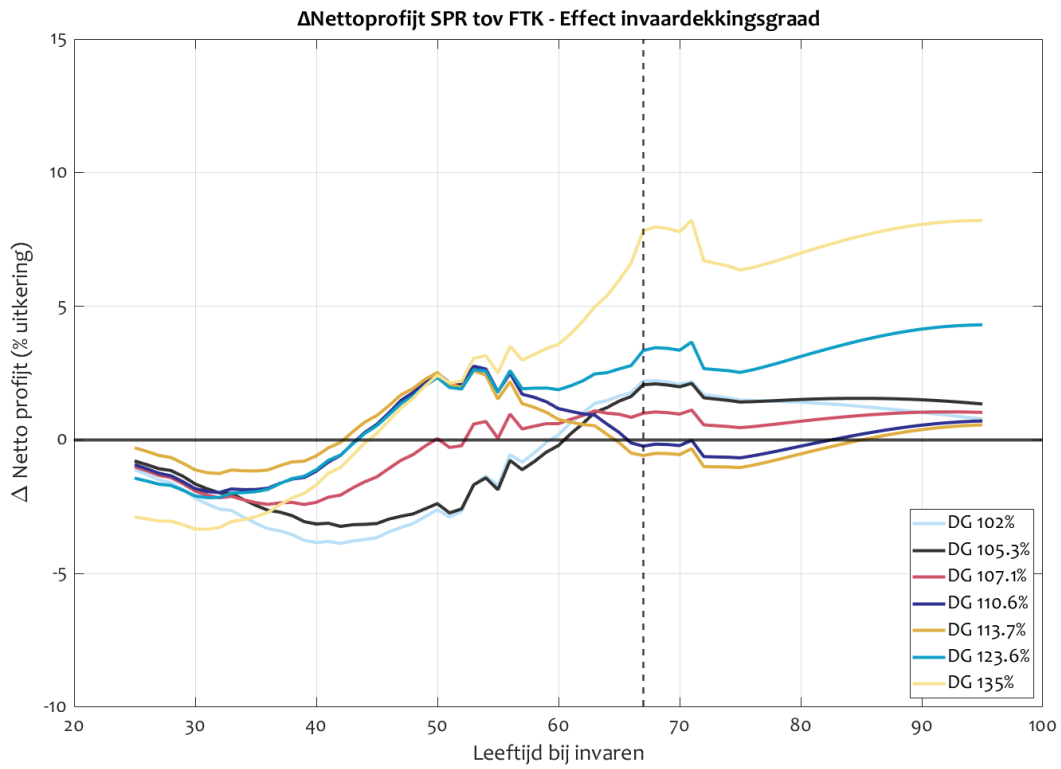

- **Netto profijt actieven, slapers en gepensioneerden bij verschillende startdekkingsgraden**

Er heeft ook een verkenning plaatsgevonden als de invaardekkingsgraad geen 123,6% bedraagt (grafiek 13) maar hoger of lager is.

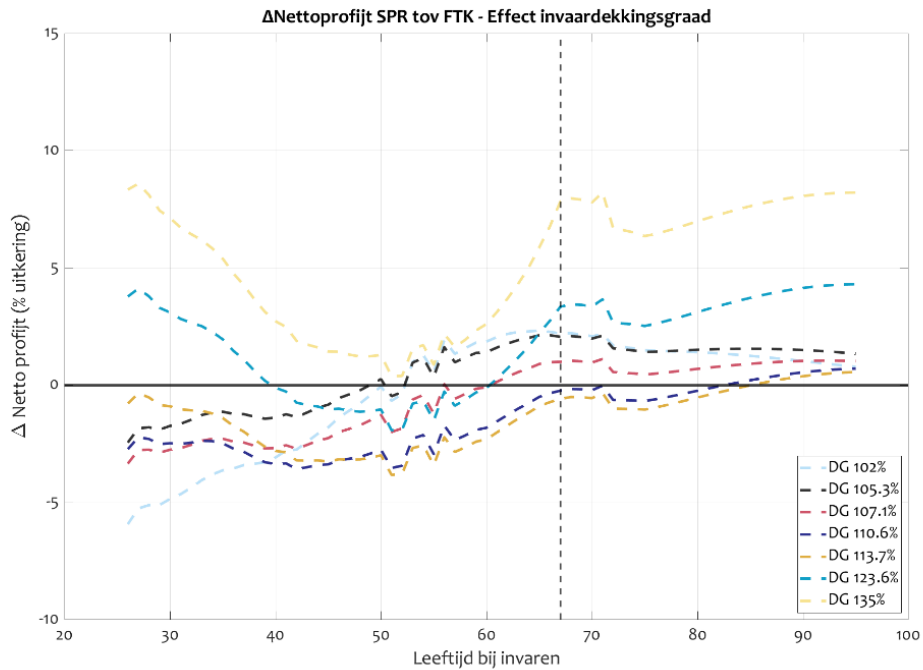
Voor gepensioneerden leidt een hogere dekkingsgraad in netto profijt uitgedrukt tot een (verdere) verbetering t.o.v. het FTK. Voor actieven (uitgezonderd de jongste groep) daarentegen leidt een lagere invaardekkingsgraad tot een relatieve verslechtering omdat er minder of geen ruimte is om compensatie te kunnen geven.

Grafiek 14: Netto profijt bij verschillende startdekkingsgraden (actieven en gepensioneerden)

Een vergelijkbaar beeld bij de slapers.

Grafiek 15: Netto profijt bij verschillende startdekkingsgraden (slapers)

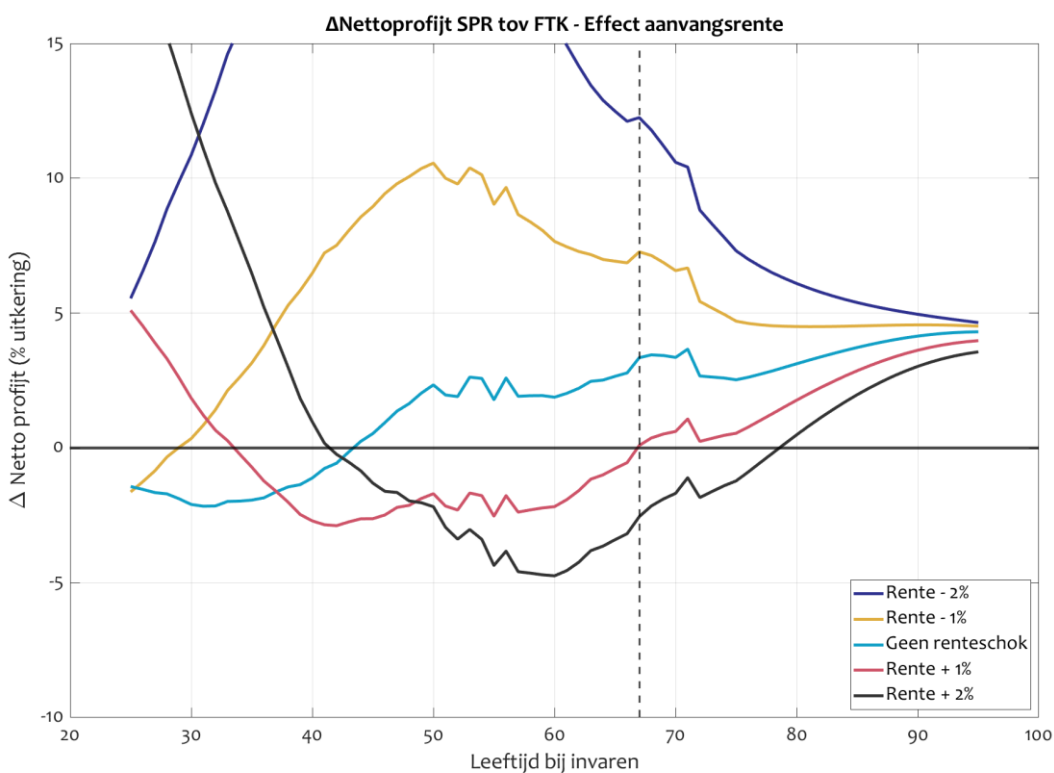

- **Netto profijt actieven, slapers en gepensioneerden bij verschillende rentevoeten**

Om de invloed van de rentevoet te illustreren zijn op basis van de DNB risiconeutrale scenario'set 2023Q3 en een startdekkingsgraad van 123,6% de netto profijtuitskomsten uitgerekend (grafiek 16).

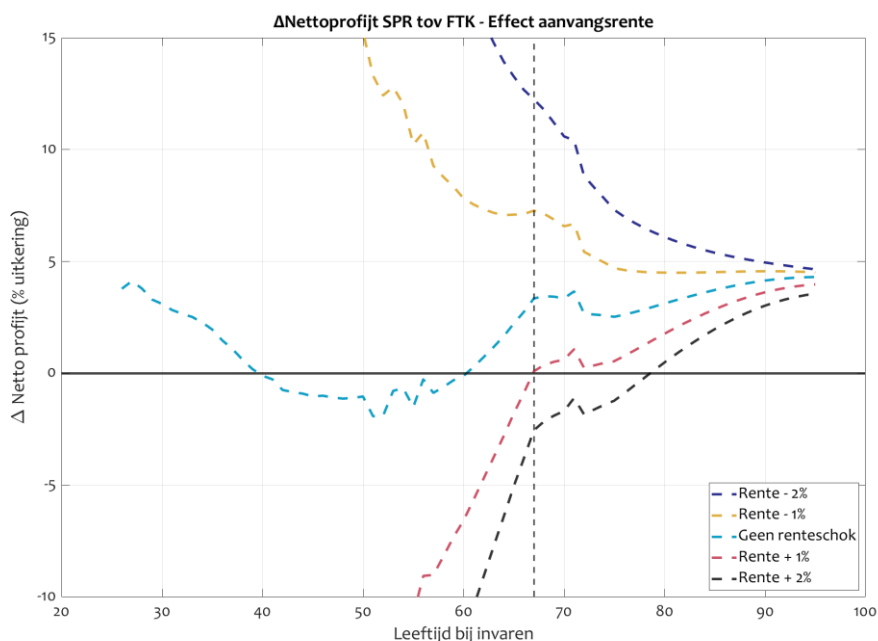
Een daling van de rente heeft meer impact dan een stijging van de rente. Gelet op de karakteristieken van FTK versus SPR is dat verklaarbaar. Bij wijzigingen van de rente in de orde van -1%-punt en +1%-punt zit het effect op netto profijt binnen een bandbreedte van +10%-punt en -5%-punt. Bij scherpere stijgingen respectievelijk dalingen van de rente neemt de impact op netto profijt toe. Voor Cao-partijen vormen de uitkomsten op zich geen aanleiding om de financiële opzet te herzien.

Grafiek 16: Netto profijt bij verschillende rentevoeten (actieven en gepensioneerden)

Bij de slapers zien we bij hogere aanvangsrentes een substantiële verslechtering. Hier wordt niet voldaan aan de doelstellingen inzake de te hanteren ondergrenzen. Cao-partijen hechten hier weinig waarde aan gelet op de alle bezwaren die er kleven aan de netto profijt methode en het uitgangspunt dat cao-partijen aan de andere maatstaven een hogere prioriteit hebben gegeven.

Grafiek 17: Netto profijt bij verschillende rentevoeten (slapers)

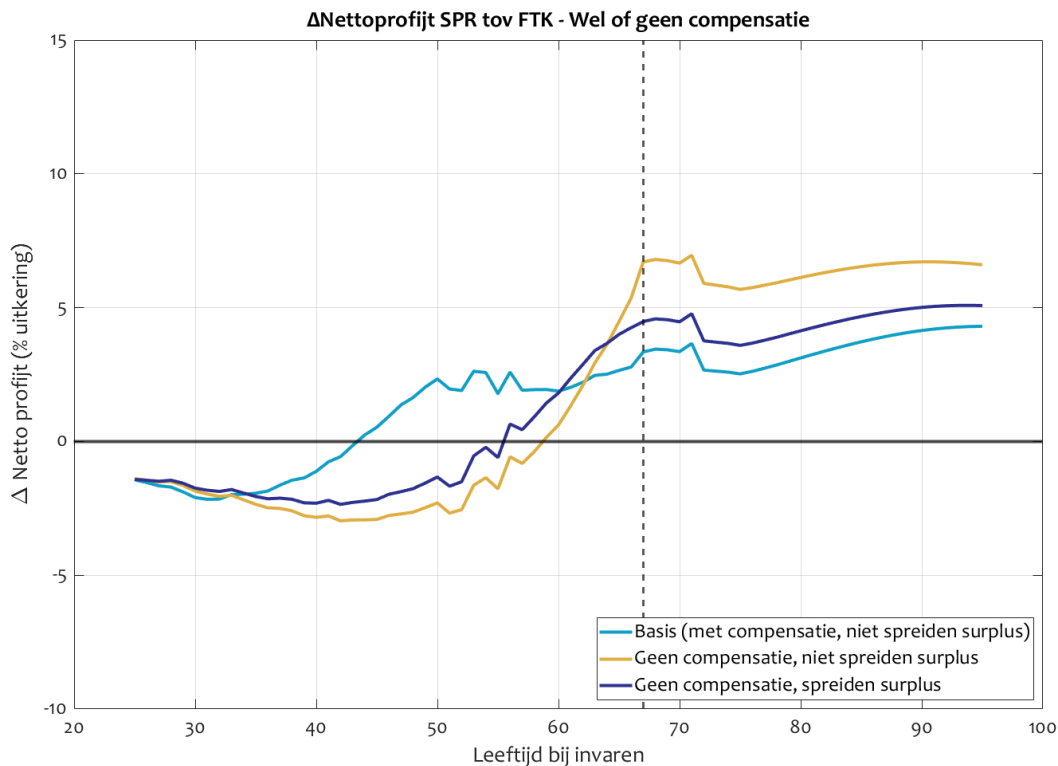
- **Netto profijt actieven en gepensioneerden met en zonder compensatie afschaffing doorsneepremie**

Op basis van de DNB risiconeutrale scenarioset 2023Q3 en een startdekkingsgraad van 123,6% in combinatie met de in paragraaf 5.5 beschreven voorrangregels is de onderstaande grafiek samengesteld.

Het wel of niet compenseren in combinatie met de verdeling van het surplus staat centraal. Invaren op basis van de standaardmethode in 10 jaar is de wettelijke default. Niet spreiden is in het voordeel van de gepensioneerden en het niet toekennen van compensatie is in het nadeel van de actieven. In beide situaties zien we in netto profijt termen een grote mate van onevenwichtigheid. Door te kiezen voor compensatie, conform de voorrangregels van paragraaf 5.5, in combinatie met in één keer toedelen van het surplus i.p.v. in 10 jaar via een generieke verhoging ontstaat een meer evenwichtig beeld tussen actieven en gepensioneerden.

Cao-partijen onderschrijven deze conclusie.

Grafiek 18: Netto profijt bij startdekkingsgraad 126,3% en wel of geen compensatie toekennen voor de afschaffing van de doorsneepremie

- **Netto profijt actieven en gepensioneerden inhaaltoeslagen versus ongespreid verdelen van het surplus**

Op basis van de DNB risiconeutrale scenario'set 2023Q3 en een startdekkingsgraad van 123,6% in combinatie met de in paragraaf 5.5 beschreven voorrangregels is de onderstaande grafiek samengesteld.

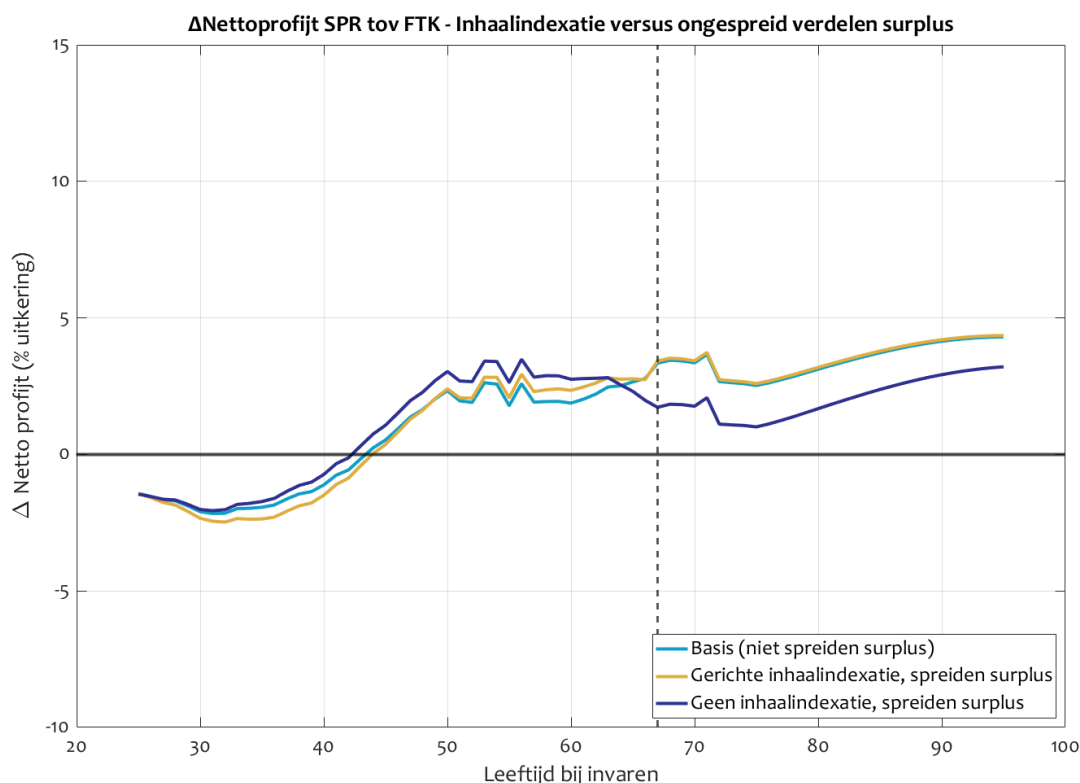
In onderstaande grafiek staat de vraag centraal hoe op een evenwichtige wijze rekening zou kunnen worden gehouden met inhaaltoeslagen als onderdeel van het verdelen van een mogelijk surplus. Daarvoor worden een drietal scenario's vergeleken:

- Geen gerichte inhaalindexatie en spreiding in 10 jaar van het surplus (wettelijke default).
- Gerichte inhaalindexatie (o.b.v. 5% verschuiving vermogen) en vervolgens spreiding in 10 jaar van het surplus.
- Geen gerichte inhaalindexatie en geen spreiding van het surplus.

De resultaten maken duidelijk dat in netto profijt termen optie a. geen recht doet aan de gepensioneerden en optie b. en c. nagenoeg tot dezelfde netto profijt resultaten leidt.

Cao-partijen delen de inzichten van bpfBOUW dat de verschillen tussen optie b en c dermate klein zijn dat verdeling van het surplus via een generieke verhoging zonder rekening te houden met spreiding (optie c), uit hoofde van eenvoud, te prefereren is.

Grafiek 19: Netto profijt bij startdekkingsgraad 123,6% en inhaalindexatie versus ongespreid verdelen van het surplus

6.10 Nadere uitwerking compensatie

Bij de doorsneesystematiek betaalt iedere deelnemer ongeacht zijn of haar leeftijd dezelfde premie voor dezelfde pensioenopbouw. Maar omdat de premie van een jongere deelnemer langer rendeert dan de premie van een oudere deelnemer, is de pensioenopbouw voor een jongere deelnemer goedkoper. In het huidige stelsel financiert een jongere deelnemer daarom een deel van de pensioenopbouw van de oudere deelnemer in het fonds.

Daartegenover staat dat deze jongere deelnemer daar later zelf ook weer van profiteert. Wanneer een deelnemer zijn gehele leven pensioen opbouwt, dan zal deze ongeveer evenveel subsidie geven als dat deze deelnemer ontvangt.

In het nieuwe stelsel geldt dat iedereen dezelfde premie betaalt en dat dit in het individuele pensioenvermogen wordt gestort. Hierdoor vervalt het systeem van subsidiëren van jong naar oud. Deelnemers die in het huidige stelsel wel hebben bijgedragen aan de opbouw van de oudere deelnemers, zullen in de toekomst daarom zelf deze subsidie niet meer ontvangen in de nieuwe regeling. Cao-partijen willen deze toekomstige nadelige effecten voor de deelnemers compenseren indien de dekkingsgraad dat toelaat.

Als gevolg van het invaren naar het nieuwe stelsel ondervinden alle generaties ook voordelen als gevolg van het vrijvallen van de buffer en het verlengen van de beleggingshorizon. Alle effecten tezamen noemen we de dubbele transitie.

Om te bepalen hoeveel compensatie nodig is moet gedefinieerd worden wat onder onevenredig nadeel wordt verstaan. Gaat het hierbij om een absoluut nadeel of een relatief nadeel (t.o.v. andere leeftijdscohorten?).

Cao-partijen nemen daarbij als vertrekpunt dat compensatie moet worden toegekend waar het voor is bedoeld, namelijk het missen van pensioenopbouw door het afschaffen van de doorsneesystematiek. Het afschaffen van de doorsneesystematiek is een zekerheid, terwijl de

effecten van het eerder en/of meer toedelen van rendementen in de toekomst onzeker zijn. De transitie is het moment om met zekerheid compensatie te kunnen geven.

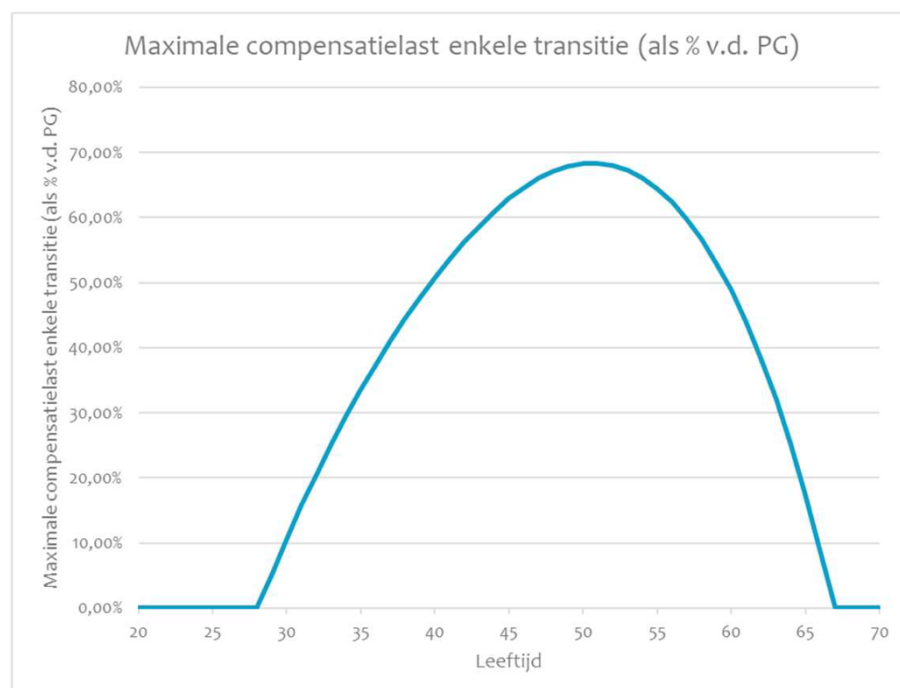
Cao-partijen zijn daarom van mening dat de compensatie gemaximeerd moet worden op de compensatielast die volgt op basis van de enkele transitie. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de effecten van het nieuwe stelsel op het verwachte pensioen, zoals het verdelen van buffers op moment van transitie over het opgebouwde pensioen of de andere toedeling van het rendement in de nieuwe regeling.

Wettelijk is vereist dat de totale transitie als evenwichtig moet worden beoordeeld door de cao-partijen en door het bpfBOUW. Dit betekent dat daarom ook naar de effecten van de dubbele transitie inclusief de compensatie moet worden gekeken om de totale transitie te kunnen beoordelen.

Samengevat: cao-partijen zijn van mening dat de maximale compensatielast op basis van een enkele transitie moet worden vastgesteld en beschouwen vervolgens de evenwichtigheid op basis van de transitie-effecten inclusief de beoogde compensatie (= dubbele transitie).

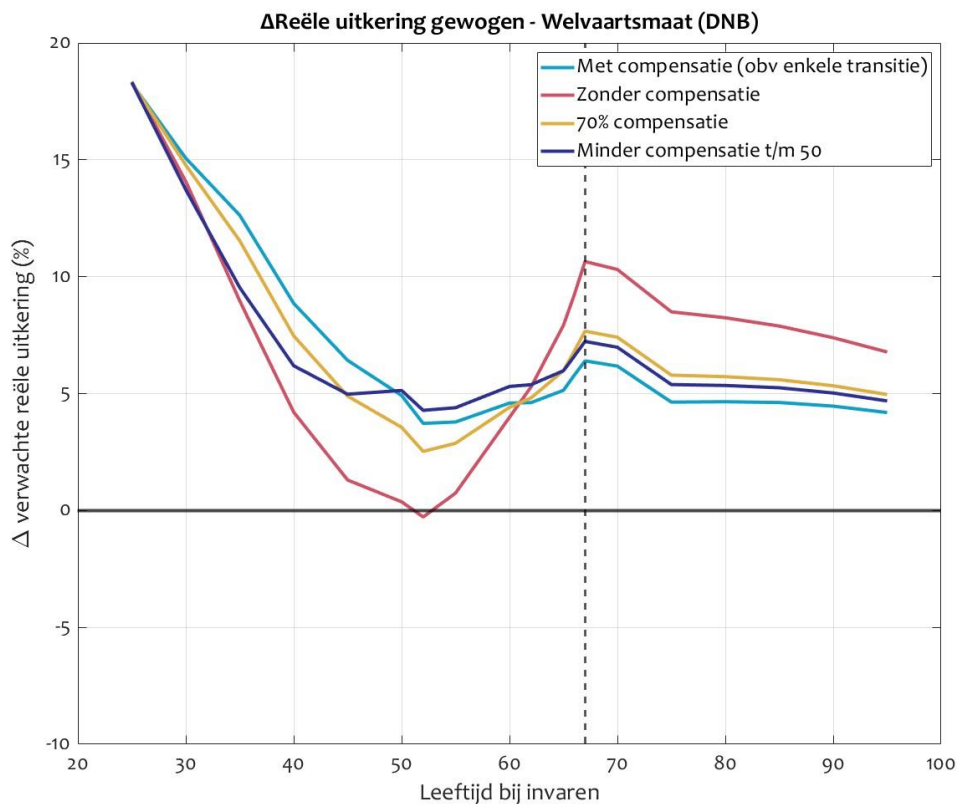
De 100% compensatieberekening op basis van de enkele transitie geeft het volgende beeld waarbij de compensatielast is uitgedrukt als percentage van de pensioengrondslag.

Grafiek 20: Maximale compensatielast enkele transitie

Echter cao-partijen laten ook meewegen of tussen generaties en groepen een evenwichtig beeld ontstaat na toekenning van de compensatie. BpfBOUW heeft daarom ook een tweetal alternatieven doorgerekend die qua resultaten het volgende beeld opleveren:

Grafiek 21: Drie varianten van berekening compensatie bij een startdekkingsgraad van 123,6%

Met een enkele compensatie van 100% ziet het beeld er veel evenwichtiger uit t.o.v. de situatie indien geen compensatie zou zijn toegekend. Bovenstaande grafiek laat echter ook zien dat de groep 40 – 60 er wat minder op vooruit gaat dan de gepensioneerden en de jongeren.

Cao-partijen hebben daarom aan bpfBOUW verzocht om te onderzoeken of met een andere toedeling dit beeld kan worden bijgesteld. Twee alternatieven zijn onderzocht. Een variant waarbij i.p.v. 100% nu 70% als compensatie wordt bijgeschreven. Deze variant is door cao-partijen afgewezen omdat jongeren weliswaar minder krijgen maar de groep 40-60 te weinig compensatie krijgt.

De andere variant kent 100% compensatie toe vanaf leeftijd 50 en kent een ingroeschema tot 50 jaar. Het resultaat is dat over de hele lijn een evenwichtiger beeld ontstaat. In het transitieplan vormt deze variant voor cao-partijen het uitgangspunt.

De nadere leeftijdsafhankelijke invulling van de compensatielast is als bijlage 4 aan het transitieplan toegevoegd.

7. Verantwoording evenwichtigheid transitie-afspraken

Cao-partijen zijn van mening dat sprake is van een evenwichtige transitie van de huidige pensioenregeling naar de nieuwe solidaire premiereregeling.

Cao-partijen hebben de volgende kwalitatieve doelstellingen hiertoe vastgesteld:

- De pensioenregeling vormt een aantrekkelijke arbeidsvoorwaarde met aandacht voor solidariteit en de verzorgingsgedachte. Waar mogelijk aansluiting bij de huidige pensioenregeling en de huidige ambitie.
- Stabiliteit en voorspelbaarheid van de uitkeringen wordt als belangrijk ervaren.
- Nadelige gevolgen van de overgang naar het nieuwe stelsel moeten zoveel mogelijk worden voorkomen.
- Herverdeling tussen generaties moet op voorhand beperkt blijven.

In de uitwerking van de solidaire premiereregeling constateren cao-partijen dat de voorgenomen transitie (inclusief de door bpfBOUW te nemen beleidsbeslissingen over invaren, compensatie, solidariteitsreserve, inhaaltoeslagen etc.) in voldoende mate beantwoordt aan deze kwalitatieve doelstellingen.

Daarnaast hebben cao-partijen kwantitatieve maatstaven in hun oordeelsvorming betrokken, zoals kortingskansen, verwachte pensioenuitkeringen en netto profijt.

Ten aanzien van de verwachte pensioenuitkeringen in 'slecht weer', 'mediaan' en 'goed weer' constateren cao-partijen het volgende:

- De verhouding tussen de verwachte reële pensioenuitkering op de pensioendatum onder de solidaire premiereregeling en de huidige pensioenregeling is in het 'mediaan' en het 'goed weer' scenario voor alle niet gepensioneerden bij een startdekkingsgraad van 123,6% (beduidend) groter dan 100%. Dat beeld verandert bij lagere dekkingsgraden hetgeen in een breder perspectief bezien verdedigbaar is.
- Voor gepensioneerden is in de solidaire premiereregeling in het 'mediane' en het 'goed weer' scenario bij de verschillende doorgerekende dekkingsgraden op het transitiemoment een verbetering te zien wanneer de welvaartsmaat als maatstaf wordt genomen. Redenen zijn het eerder en meer verhogen van de ingegane uitkeringen dan in de huidige pensioenregeling en, bij een dekkingsgraad op het transitiemoment van hoger dan 113,7%, het toekennen van het surplus dat bij aanvang van de solidaire premiereregeling wordt meegegeven.
- De verhouding tussen de verwachte reële pensioenuitkering in de solidaire premiereregeling en de huidige pensioenregeling is in het 'slecht weer' scenario in de meeste gevallen kleiner dan 100%, voor zowel niet gepensioneerden als gepensioneerden bij de verschillende doorgerekende dekkingsgraden.
- Wordt de welvaartsmaatstaf gehanteerd dan is het beeld bij de gepensioneerden veel positiever. De welvaartsmaat houdt rekening met de betere (nominale) bescherming onder de SPR.
- In het 'slecht weer' scenario wordt de solidariteitsreserve effectief. De solidariteitsreserve dient namelijk vooral om bescherming te bieden tegen een verlaging van de ingegane uitkeringen ten opzichte van het voorgaande jaar en om het beperkt beschermen tegen negatieve rendementen. Met name jongeren dragen vanuit het overrendement, als is het beperkt, bij aan de structurele vulling van de solidariteitsreserve, terwijl zij zelf nog maar beperkt baat hebben van deze reserve.
- Cao-partijen constateren dat de uitkomsten voldoen aan de in hoofdstuk 6.2 gestelde ondergrenzen en bandbreedtes

Berekeningen op basis van netto profijt tonen de door bpfBOUW te nemen beleidsbeslissingen en hun onderlinge samenhang en brengen de gevolgen daarvan voor de diverse generaties in termen van netto profijt in beeld.

De beleidsbeslissingen van toedeling van het vermogen bij invaren, toedeling voor compensatie voor afschaffing doorsneesystematiek, de toedeling en initiële vulling van de

solidariteitsreserve respectievelijk het rekening houden met inhaaltoeslagen zijn door bpfBOUW afzonderlijk en/of in samenhang op evenwichtigheid getoetst.

Cao-partijen realiseren zich dat netto profijt berekeningen complex en lastig uitlegbaar zijn. Daarbij komt dat de uitkomsten sterk gestuurd worden door de gebruikte DNB-scenarioset en de modellering van de pensioencontracten. Om deze reden worden de uitkomsten van netto profijt berekeningen alleen als toetsing gebruikt en niet voor vaststelling van beleid .

Cao-partijen hebben geconstateerd dat de uitkomsten van de uitgevoerde netto profijt berekeningen in de meeste doorrekeningen passen binnen de door cao-partijen geformuleerde ondergrenzen en bandbreedtes (hoofdstuk 6.2). Op de korte termijn (oftewel voor de ouderen), is het netto profijt in de meeste situaties positief en op de langere termijn (ofwel voor de jongeren) wordt gestreefd naar een positief netto profijt, maar wordt een (beperkt) negatief netto profijt bij de start ook geaccepteerd.

Belangrijke randvoorwaarde voor de acceptatie van een negatief netto profijt is dat het verwachte reële pensioen onder het nieuwe pensioenstelsel naar verwachting wordt behaald. De cijfermatige onderbouwingen onderschrijven dat aan deze randvoorwaarde wordt voldaan.

Cao-partijen trekken hieruit de conclusie dat voldaan is aan de door cao-partijen gestelde voorwaarden aan evenwichtigheid van de transitie en zijn derhalve van mening dat sprake is van een evenwichtige transitie van de huidige naar de solidaire premieregeling.

Wel is belangrijk om op te merken dat de in dit transitieplan gepresenteerde transitieeffecten zijn gebaseerd op de werkhypothese van de financiële opzet voor de nieuwe pensioenregeling zoals deze door bpfBOUW voorlopig is vastgesteld. Cao-partijen zijn zich bewust dat bpfBOUW mogelijk nog nadere wijzigingen maakt in de financiële opzet, waaronder het strategisch beleggingsbeleid, binnen de vast te stellen risicohouding. Cao-partijen gaan er vanuit dat het door bpfBOUW vast te stellen beleid de getoonde transitieeffecten niet in negatieve, materiële zin beïnvloedt en dat kan blijven worden voldaan aan de door cao-partijen vastgestelde premie en pensioendoelstelling. Mocht dit onverhoopt niet het geval zijn, treden cao-partijen en bpfBOUW per direct met elkaar in overleg.

Bijlage 1: Vergelijking solidaire- en flexibele premieregeling

Solidaire premieregeling	Flexibele premieregeling
<p>Collectief beleggen, collectief systeem</p> <ul style="list-style-type: none">- Beleggingsbeleid wordt bepaald door fonds- Beleggingsrendementen leeftijdsafhankelijk toedelen	<p>Handelingsperspectief voor het individu</p> <ul style="list-style-type: none">- Keuze vaste en variabele uitkering- Keuze mate beleggingsrisico- Eenmalig keuze vast/variabel bij invaren voor pensioengerechtigden
<p>Solidariteit vormt de hoeksteen</p> <ul style="list-style-type: none">- Risico's delen (beleggingen, langlevens, arbeidsongeschiktheid en overlijden)- Intergenerationele risicodeling via beschermingsrendement en solidariteitsreserve- Solidariteitsreserve uit premie en overrendement	<p>Beperkte risicodeling</p> <ul style="list-style-type: none">- Risico's delen (arbeidsongeschiktheid en overlijden, microlanglevens)- Risicodelingsreserve (verplicht bij verplicht fonds)- Risicodelingsreserve uit premie
<p>Variabele uitkering</p> <ul style="list-style-type: none">- Altijd variabele uitkering vanaf de pensioendatum	<p>Variabele maar ook vaste uitkering</p> <ul style="list-style-type: none">- Keuze tussen vast en variabel- Wellicht shoprecht- Aparte opbouwfase en uitkeringsfase

Bijlage 2: Vergelijking huidige- en nieuwe pensioenregeling op hoofdlijnen

Karakteristiek	Huidige regeling	Nieuwe regeling
Algemeen		
Type regeling	Middellood (uitkeringsovereenkomst)	Solidaire premieregeling (premieregeling)
Pensioenambitie	Ambitie: bij 42 jaar 73% van de gemiddelde pensioengrondslag.	idem
Opbouw	pensioenopbouw (Doorsneepremie)	Leeftijdsonafhankelijk Premiepercentage (persoonlijk pensioenvermogen)
Jaarlijkse aanpassingen	Voorwaardelijk op basis van de dekkingsgraad op basis van CPI afgeleid sept- sept	Jaarlijkse aanpassing op basis van bijgeschreven rendement
Opvangen schokken	Via dekkingsgraad en buffers 25,8% van de pensioen-grondslag	Solidariteitsreserve inclusief spreiding
Pensioenpremie		idem
Pensioenleeftijd	AOW-gerechtigde leeftijd	AOW-gerechtigde leeftijd
Franchise Maximum pensioengevend salaris	€ 17.545 (2024) € 69.441,55 (2024)	Idem Idem
Ouderdomspensioen		
Opbouw van ouderdomspensioen	1,738% van de pensioengrondslag per deelnemingsjaar	Inleg van 25,8% van de pensioengrondslag. Na aftrek risicopremies en kosten is 21,8% beschikbaar en nodig om de doelstellingen te kunnen realiseren. Op de pensioendatum wordt het kapitaal omgezet in een variabele uitkering.
Flexibilisering	Uitruil van OP naar PP en vice versa. Deeltijdpensioen. Hoog/laag. Vervroeging en uitstel	Idem
Partnerpensioen		
Partnerpensioen na pensioeningang	1,3125% van de pensioengrondslag per deelnemingsjaar	Standaard 70% van het in te kopen ouderdomspensioen
Partnerpensioen voor pensioeningang	1,3125% van de pensioengrondslag per jaar plus het partnerpensioen wat bij ongewijzigde voortzetting zou zijn opgebouwd	13% van het gemaximeerde pensioengevende salaris
Tijdelijk overbruggingspartnerpensioen	n.v.t	€ 18.000,- plus jaarlijkse aangepassing overeenkomstig de wijziging van de aow-uitkering Uitkering tot uiterlijk datum AOW-leeftijd partner
Partnerdefinitie	Gehuwd, geregistreerd partnerschap en gezamenlijke huishouding plus geen bloed- of aanverwant in de rechte lijn	Conform wetgeving
Uitloop	Gedurende WW- of een PAWW-uitkering. In principe risicodekking	6 maanden

Wezenpensioen

Wezenpensioen voor pensioeningang

14% van het te bereiken ouderdompensioen (halfwees). Verdubbeling in geval van volle wees

9% van het gemaximeerde salaris bij overlijden (halfwees). Verdubbeling in geval van volle wees

Wezenpensioen na pensioeningang

Idem

Idem

Bijlage 2: Vergelijking huidige- en nieuwe pensioenregeling op hoofdlijnen -- vervolg

Karakteristiek	Huidige regeling	Nieuwe regeling
Arbeidsongeschiktheid		
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Vrijstelling pensioenopbouw conform staffel, 4 klassen, meetelwaarde 69%	Vrijstelling premie conform staffel, 8 klassen, meetelwaarde 85%
Aanvulling 1 ^e /2 ^e ziektejaar	Tijdens het 1e/2e ziektejaar & Vervroegde IVA wordt de opbouw en risicodekking aangevuld tot 100%.	Idem
Diversen		
1. Bij vervroegde pensionering	twee kantelmomenten mogelijk waarvan één op AOW-leeftijd	Idem
2. Na pensioendatum	Aanmelden nieuwe partner na pensioendatum (onbepaald partnerpensioen) mogelijk	Aanmelden nieuwe partner na pensioendatum (bepaald partnerpensioen) niet meer mogelijk
3. Vrijwillige voortzetting	gedurende maximaal 3 jaar volledig einde dienstverband	Idem Plus: extra aanvullende vrijwillige voortzetting zelfstandigen gedurende maximaal 10 jaar
4. Korting bij groot leeftijdsverschil	ja	Nee

Bijlage 3: Hoorrecht VPB en ANBO-PCOB

Aan Vereniging Pensioengerechtigden Bouw en ANBO-PCOB
Verzonden per mail

Harderwijk: 29 april 2024

kenmerk: 24/377/EC/ek

betreft: Reactie op visie en oordeel op het transitieplan Bouw & Infra

Geachte heren,

Op 21 januari 2024 (ANBO-PCOB) en 15 februari 2024 (Vereniging Pensioengerechtigden Bouw, hierna: VPBouw) hebben wij uw reactie ontvangen naar aanleiding van het door u uitgeoefende hoorrecht met betrekking tot het concept transitieplan. Namens cao-partijen dank daarvoor. In zijn algemeenheid merken wij op dat op diverse plaatsen, naar aanleiding van onze dialoog en uw reacties, de teksten zijn aangescherpt en de gemaakte keuzes in het transitieplan verder zijn onderbouwd en aangevuld zodat aan diverse vragen en verzoeken van u tegemoet is gekomen.

Inhoudelijk heeft u ook aandacht gevraagd voor een aantal onderwerpen die cao-partijen in tweede termijn nogmaals hebben beoordeeld en die in sommige gevallen ook hebben geleid tot aanpassingen. In het definitieve transitieplan zijn deze aanpassingen verwerkt. Wij zullen hieronder deze onderwerpen behandelen.

1. Koopkrachtbehoud

Oordeel VPBouw:

Het pensioenakkoord beoogt een koopkrachtig pensioen, dat inflatiebestendig is en zo mogelijk ook welvaartsvast. Het transitieplan bevestigt deze ambitie niet. De beperkte toedeling van overrendementen maakt het ook onwaarschijnlijk dat gepensioneerden een inflatiebestendig pensioen kunnen verwachten. In het risicopreferentie-onderzoek hebben gepensioneerden aangegeven weinig risico te willen lopen. Daarmee is echter niet gezegd dat gepensioneerden kiezen voor een pensioen dat hooguit nominaal constant blijft. De solidariteitsreserve beschermt aantoonbaar effectief tegen verlaging van nominale uitkeringen. We achten de ambitie van SP inzake

koopkrachtbehoud voor gepensioneerden onvoldoende en onevenwichtig gezien de positieve vooruitzichten voor actieven.

Oordeel ANBO-PCOB:

Wij bevelen daarom aan het koopkrachtig pensioen als doelstelling op te nemen. Ook is het goed als sociale partners en fonds aangeven op welke wijze zij denken dat deze doelstelling kan worden gerealiseerd. In geval sociale partners dat niet zo zien, is het goed om aan te geven waarom een koopkrachtig pensioen geen doelstelling is.

Reactie cao-partijen

Allereerst wijzen wij op de uitkomsten van het Risico-preferentieonderzoek waaruit duidelijk naar voren komt dat gepensioneerden veel behoefte hebben aan een stabiele pensioenuitkering, maar ook aan een koopkrachtig pensioen. Cao-partijen delen de mening in deze van VPBouw en ANBO-PCOB.

Aan de doelstelling van een stabiele pensioenuitkering wordt invulling gegeven door het inzetten van de solidariteitsreserve bij nominale verlagingen van de uitkeringen. Aan de doelstelling van een koopkrachtig pensioen wordt invulling gegeven door ook gepensioneerden blootstelling te geven aan overrendement. Het bestuur van bpfBOUW heeft nogmaals gekeken naar de oorspronkelijk gehanteerde werkhypothese van de financiële opzet voor de nieuwe regeling. Dit heeft geleid tot een tweetal aanpassingen. De blootstelling naar overrendement (van m.n. zakelijke waarden) wordt ca. 45% in de uitkeringsfase (dit was eerder ca. 38%, waarmee het concept transitieplan is doorgerekend). Daarnaast zijn ook de vul- en uitdeelregels van de solidariteits-reserve herzien en zal in afwijking van het concept transitieplan per saldo minder worden toegevoegd aan de solidariteitsreserve ergo meer/eerder worden toebedeeld aan alle deelnemers.

In concreto: op het moment dat de solidariteitsreserve boven 7% van het totaalvermogen groeit, wordt het meerdere voor een deel toebedeeld aan alle deelnemers. Die grens was eerst 10%. Indien desalniettemin de solidariteits-reserve de grens van 10% bereikt wordt al het meerdere vermogen direct toebedeeld aan alle deelnemers. Het maximum van 15% SR, waarmee in het concept transitieplan is gerekend, is dus verlaagd naar 10%. Deze recente aanpassingen komen de verwachte koopkracht van gepensioneerden ten goede. Over een 15-jaars horizon is de verwachte koopkracht ca. 95% op basis van de APG economische set en zelfs 102% op basis van de DNB-set. Voor de huidige pensioenregeling binnen de FTK omgeving is voor de lange termijn een ondergrens van 91% vastgelegd.

Cao-partijen zijn van mening dat deze wijzigingen evenwichtig zijn en tevens tegemoet komen aan de wensen van VPBouw en ANBO-PCOB.

2. Macrolanglevenrisico

Oordeel VPBouw:

Cao-partijen stellen voor 2% van het vermogen te reserveren voor het macrolanglevenrisico. Wij vinden de motivatie onvoldoende onderbouwd. Deze reservering beperkt de mogelijkheid om vermogen aan andere, naar onze

mening zwaarder wegende doelen, te besteden. Wij wijzen deze overbodige en onevenwichtige reservering daarom af.

Oordeel ANBO-PCOB:

Wij bevelen de volgende aanpassingen aan:

Het schrappen van de extra vulling van de solidariteitsreserve voor het langlevensrisico. Tenzij helder kan worden gemaakt dat er heel fondsspecifieke omstandigheden zijn die deze voorziening noodzakelijk maken.

Reactie cao-partijen

Eén van de doelstellingen van de solidariteitsreserve is dat cao-partijen het wenselijk achten dat het macrolanglevensrisico voor iedereen volledig wordt beschermd. Dus zowel voor gepensioneerden als niet gepensioneerden. Een adequaat gevulde solidariteitsreserve is daarom gewenst en noodzakelijk om te komen tot een robuuste financiële opzet. Cao-partijen delen daarbij de mening van bpfBOUW dat 2% daarvoor noodzakelijk is. De onderbouwing is als volgt. Zoals ieder pensioenfonds hanteert ook bpfBOUW sterftekansen volgens het AG2022 model. De sterftekansen en de daaruit volgende levensverwachting o.b.v. het AG2022 model zijn zogenaamde best estimate verwachtingen. Het actuarieel genootschap heeft bij de publicatie van het AG2022 sterftemodel ook de onzekerheid en de bijbehorende betrouwbaarheidsintervallen gepubliceerd. Dit geeft aanleiding tot het volgende overzicht.

Uitkomsten simulatie VPV (in verhouding tot de best estimate)						
Rente 3%	Mannen			Vrouwen		
	OP	PP	OP+PP	OP	PP	OP+PP
Standaardafwijking	1,7%	1,0%	1,2%	1,5%	2,2%	0,6%
Kwantielen						
50%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
95%	102,8%	101,6%	101,8%	102,5%	103,6%	102,0%
97,5%	103,3%	101,9%	102,2%	103,0%	104,4%	102,5%
99,5%	104,5%	102,6%	102,9%	103,8%	105,8%	103,1%

Tabel 5.1 – Resultaten simulatie voorzieningen op een rekenrente van 3% voor modelportefeuilles (gemiddelde leeftijdsopbouw)

Uit het overzicht kan worden afgelezen dat bij een 95% betrouwbaarheidsinterval de voorziening pensioenverplichtingen met ca. 2% zal stijgen t.o.v. de best estimate verwachting. Dit komt ruwweg overeen met een 0,5 jaar additionele toename van de levensverwachting. Gelet op deze uitkomsten delen cao-partners de mening van bpfBOUW dat vanuit het voorzichtigheidsprincipe het verstandig is om de solidariteitsreserve voor het macrolanglevensrisico bij aanvang met 2%-punt te verhogen.

3. Compensatie afschaffing doorsnee

Oordeel VPBouw:

Cao-partijen willen, ten laste van het vermogen, compenseren voor de afschaffing van de doorsneepremie systematiek. Daarbij wordt gekozen voor de enkelvoudige compensatie voor een aantal cohorten. Onvoldoende wordt gemotiveerd waarom niet voor de werkelijk onevenredig benadeelden wordt gekozen, waarom geen rekening wordt gehouden met de generieke verhoging bij invaren en ook niet met de toedeling van overrendementen in het nieuwe stelsel. Verder wordt niet gezegd welke cohorten worden gecompenseerd en in welke mate. Omdat de enkelvoudige compensatie geen rekening houdt met hierboven genoemde positieve effecten en alleen voor actieven wordt gebruikt vinden we de voorgestelde compensatie overmatig en onevenwichtig.

Oordeel ANBO-PCOB:

Wij bevelen de volgende aanpassingen aan:

Het gebruik maken van de dubbele transitie, die algemeen als adequaat wordt aanvaard.

Reactie cao-partijen

In de Wtp staat dat deelnemers die onevenredig nadeel ondervinden van de afschaffing van de doorsneesystematiek moeten worden gecompenseerd. Cao-partijen moeten daar zelf invulling aan geven. Er is geen vast voorgeschreven methode. Om te bepalen hoeveel compensatie nodig is moet gedefinieerd worden wat onder onevenredig nadeel wordt verstaan. Gaat het hierbij om een absoluut nadeel of een relatief nadeel (t.o.v. andere leeftijdsc cohorten)? Cao-partijen nemen daarbij als vertrekpunt dat compensatie moet worden toegekend waar het voor is bedoeld, namelijk het missen van pensioenopbouw door het afschaffen van de doorsneesystematiek. Het afschaffen van de doorsneesystematiek is een zekerheid, terwijl de effecten van het eerder en/of meer toedelen van rendementen in de toekomst onzeker zijn. De transitie is het moment om met zekerheid compensatie te kunnen geven.

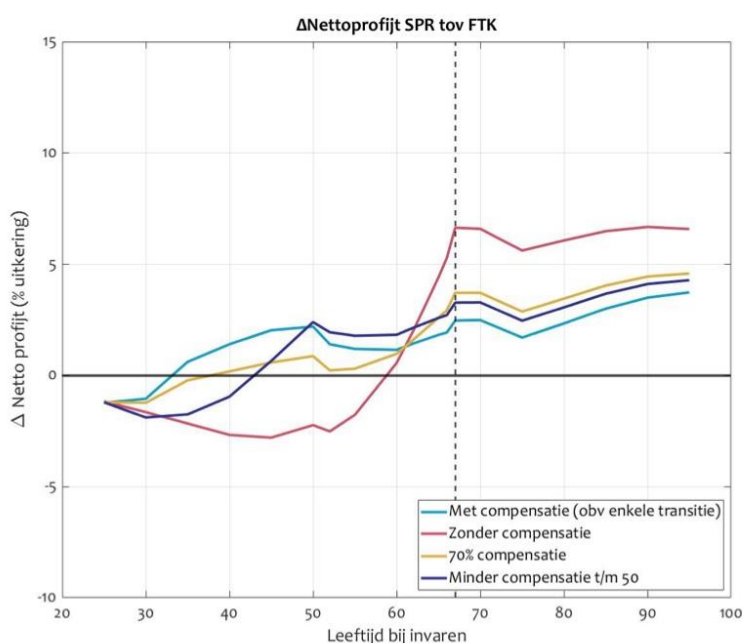
Cao-partijen zijn daarom van mening dat de compensatie gemaximeerd moet worden op de compensatielast die volgt op basis van de enkele transitie. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de effecten van het nieuwe stelsel op het verwachte pensioen, zoals het verdelen van buffers op moment van transitie over het opgebouwde pensioen of de andere toedeling van het rendement in de nieuwe regeling.

Wettelijk is vereist dat de totale transitie als evenwichtig moet worden beoordeeld door de cao-partijen en door het bpfBOUW. Dit betekent dat daarom ook naar de effecten van de dubbele transitie inclusief de compensatie moet worden gekeken om de totale transitie te kunnen beoordelen.

Samengevat: cao-partijen zijn van mening dat de maximale compensatielast op basis van een enkele transitie moet worden vastgesteld en beschouwen vervolgens de evenwichtigheid op basis van de transitie-effecten inclusief de beoogde compensatie (= dubbele transitie). Echter cao-partijen laten ook meewegen of tussen generaties en groepen een evenwichtig beeld ontstaat na toekenning van de compensatie.

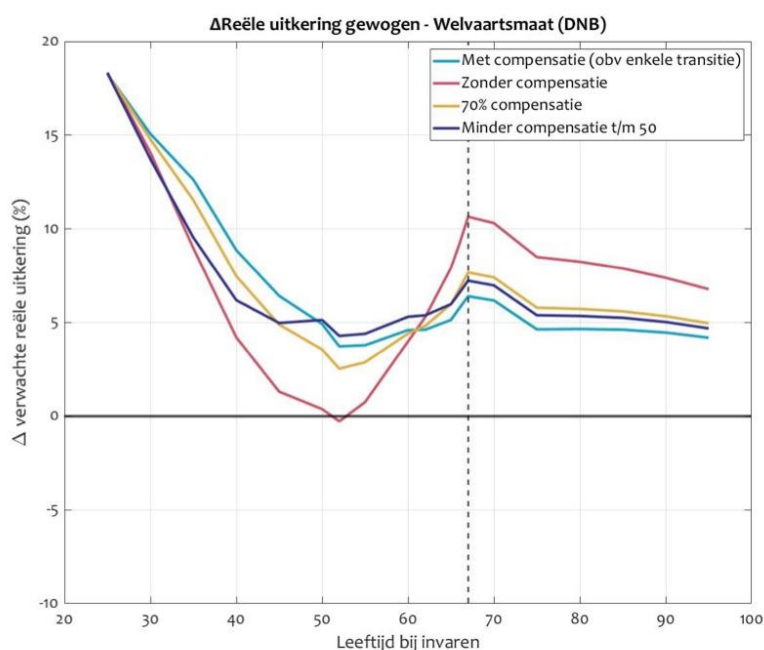
BpfBOUW heeft daarom op basis van de welvaartsmaat een nieuwe grafiek (zie hieronder) gemaakt waar de aanpassingen van punt 1 (herziening van de lifecycle en aanpassing vuilregels van de solidariteitsreserve) zijn doorgerekend. Het plaatje ziet er dus iets anders uit dan getoond in het concept transitieplan.

Wij delen het oordeel van VPBouw en ANBO-PCOB niet dat de dubbele transitie leidend zou moeten zijn. Ten eerste omdat zichtbaar is dat het leeftijdscohort rond 52 jaar erop achteruitgaat maar wat nog belangrijker is dat bij toepassing van de dubbele transitie een onevenwichtig beeld resulteert als wordt gekeken naar jong en oud. Dat wordt verder benadrukt als naar netto profijt wordt gekeken.

Met een enkele compensatie van 100%, zoals opgenomen in het concept transitieplan, ziet het beeld er veel evenwichtiger uit alhoewel de grafiek ook laat zien dat de groep 40 – 60 er wat minder op vooruit gaat dan de gepensioneerden en de jongeren. Cao-partijen hebben daarom aan bpfBOUW verzocht om te onderzoeken of met een andere toedeling dit beeld kan worden bijgesteld. Twee alternatieven zijn onderzocht. Een variant waarbij i.p.v. 100% nu 70% als compensatie wordt bijgeschreven. Deze variant is door cao-partijen afgewezen omdat jongeren weliswaar minder krijgen maar de groep 40-60 te weinig compensatie krijgt.

De andere variant kent 100% compensatie toe vanaf leeftijd 50 en kent een ingroeischema tot 50 jaar. Het resultaat is dat vanaf 40 jaar een evenwichtiger beeld ontstaat. In het definitieve transitieplan vormt deze variant voor cao-partijen het uitgangspunt. Doorrekeningen maken duidelijk dat deze variant wat goedkoper is dan eerder in het concepttransitieplan begroot. Mutatis mutandis betekent dit dat de generieke toedeling eerder zal worden toegekend.

4. Alternatief invaarschema bij lagere dekkinggraden

Oordeel VPBouw:

Cao-partijen vinden het niet nodig te compenseren voor de indexatie-achterstand die ca 15% bedraagt. SP stellen voor om actieven, slapers en gepensioneerden vanaf een DG van ca 115% in gelijke mate te laten delen in de overdekking middels een generieke verhoging. Indien de DG op de transitiedatum echter minder dan 115% bedraagt, is dat met name voor gepensioneerden onwenselijk. Ze kunnen de achterstand nooit meer inlopen. Wij vinden dan ook dat direct na de verplichte toedelingen (1% VEV, 1% ROK, 5% solidariteitsreserve en/of compensatie) vanaf DG 107% de inhaalindexatie voorrang verdient. Boven DG110% achten wij het evenwichtig als de solidariteitsreserve, de compensatie doorsneepremiesystematiek en de inhaalindexatie (of generieke verhoging) pro rata worden toegewezen.

Oordeel ANBO-PCOB:

Wij bevelen de volgende aanpassingen aan:

[...] Na de eerste initiële vulling van de solidariteitsreserve van 3 procent ook te beginnen met de toedeling aan persoonlijke vermogens, waardoor eerder uitzicht op inhaalindexatie ontstaat. De grens daarvoor zou zo kunnen dalen van 114,5 naar ca 108 procent.

Reactie cao-partijen

Cao-partijen stellen het zeer op prijs dat wordt meegedacht bij het invullen van de voorrangregels. Zonder de voorstellen te kort te willen doen betekent het de facto:

- minder voor compensatie maar wel met een hogere prioriteit;
- bij lagere dekkingsgraden minder snel vullen van de solidariteitsreserve.

Dit alles om bij lagere dekkingsgraden sneller een generieke verhoging te kunnen geven bij de transitie.

Wij begrijpen de achtergrond van uw voorstel en denken hierin gedeeltelijk te kunnen meedenken. Over de compensatie hebben wij in punt 3 uitvoerig stil gestaan. De keuze voor optie 2 geeft wat meer ruimte voor een generieke verhoging. Met het trager vullen van de solidariteitsreserve zijn wij het echter niet eens.

BpfBOUW heeft op verzoek verschillende startposities qua hoogte van de solidariteitsreserve doorgerekend. In het onderstaande overzicht vindt u de belangrijkste resultaten. Los van het antwoord t.a.v. het macrolanglevensrisico (punt 2) zijn wij het met bpfBOUW eens dat het fonds er verstandig aan doet om de kans op verlaging over een 15-jaars horizon te beperken tot 2,5% hetgeen impliciet aansluit bij het huidige FTK wat uitgaat van een 97,5% zekerheid dat korting niet zal plaatsvinden.

De tabel op de volgende pagina laat zien dat:

- Bij een lagere (initiële) solidariteitsreserve de kans op verlagen aanzienlijk verhoogd wordt;
- Een hogere solidariteitsreserve (dan 7%) is daarentegen niet nodig om deze kans acceptabel te houden.
- De reserve, als deze lager raakt, slechts langzaam weer hersteld naar een hoger niveau.

De resultaten maken duidelijk dat een solidariteitsreserve van 7% dan gewenst is.

			Initiële SR 7% (basis)	Initiële SR 0%	Initiële SR 3%	Initiële SR 10%
Gepensioneerden						
62-jarige, vanaf uitkeringsfase						
	Hor	Norm				
Kans op verlagen t/m horizon	15	2.5%	2.5%	11.1%	5.9%	1.7%
Gemiddelde verlaging i.g.v. verlagen	15	-3%	-2.6%	-1.6%	-2.0%	-2.6%
Verwachte koopkracht	15	90%	94.3%	92.1%	92.2%	93.4%
67-jarige						
Kans op verlagen t/m horizon	15	2.5%	1.2%	8.4%	3.6%	0.6%
Gemiddelde verlaging i.g.v. verlagen	15	-3%	-2.8%	-1.5%	-2.0%	-2.8%
Verwachte koopkracht	15	90%	95.2%	97.7%	96.0%	94.0%
Solidariteitsreserve						
Omvang						
SR primo - verwachting	5	7%	7.0%	0.6%	3.3%	7.9%
SR primo - slecht weer	5	3%	6.1%	0.1%	1.7%	7.6%
SR primo - verwachting	15	7%	7.0%	1.4%	3.6%	7.2%
SR primo - slecht weer	15	3%	4.1%	0.2%	0.7%	5.2%

Om een beeld te krijgen van de kwantitatieve impact vergelijken heeft bpfBOUW de dekkinggraden 109.9% en 114.7% beschouwd. Alternatief staat hier voor de visie die VPBouw in haar alternatieve voorstel heeft verwoord.

Kans op minimaal één verlaging in de eerste drie jaar na transitie:

	Basis	Alternatief
Dekkingsgraad 109.9%		
DNB	9.6%	14.3%
Fondsvisie	1.4%	3.3%
Dekkingsgraad 114.7%		
DNB	2.7%	5.5%
Fondsvisie	0.1%	0.4%

Kans op minimaal één verlaging in de eerste vijftien jaar na transitie:

	Basis	Alternatief
Dekkingsgraad 109.9%		
DNB	44.0%	49.8%
Fondsvisie	17.6%	23.2%
Dekkingsgraad 114.7%		
DNB	30.2%	38.0%
Fondsvisie	6.8%	11.6%

Het minder snel vullen van de solidariteitsreserve resulteert in hogere verlagingskansen, zowel op korte als ook op lange termijn. Dit laatste hangt samen met de langzame aanvulling van de reserve als deze onder het gewenste evenwichtsniveau (7%) daalt. Cao-partijen delen de mening van bpfBOUW dat hier sprake is van een ongewenste situatie.

Als cao-partijen zijn wij van mening dat alle inhoudelijke en technische vragen nu afdoende zijn beantwoord. Uw opmerkingen en suggesties hebben geleid tot aanpassingen en verduidelijkingen in het definitief transitieplan. Het proces van het hoorrecht wordt daarmee afgesloten.

Met vriendelijke groet,
namens cao-partijen van de sectoren aangesloten bij bpfBOUW,

E. Collij
Secretaris, Technisch Bureau Bouw & Infra

De Vereniging Pensioengerechtigden BOUW (VPB) maakt in het kader van de Wet Toekomst Pensioenen (WTP) gebruik van het hoorrecht. Na een 3-tal besprekingen met Sociale Partners (SP) en reactie op schriftelijke vragen komen wij tot de volgende visie en oordeel.

1 Ambitie.

Het pensioenakkoord beoogt een koopkrachtig pensioen, dat inflatiebestendig is en zo mogelijk ook welvaartsvast. Het transitieplan bevestigt deze ambitie niet. De beperkte toedeling van overrendementen maakt het ook onwaarschijnlijk dat gepensioneerden een inflatiebestendig pensioen kunnen verwachten. In het risicopreferentie-onderzoek hebben gepensioneerden aangegeven weinig risico te willen lopen. Daarmee is echter niet gezegd dat gepensioneerden kiezen voor een pensioen dat hooguit nominaal constant blijft. De solidariteitsreserve beschermt aantoonbaar effectief tegen verlaging van nominale uitkeringen. We achten de ambitie van SP inzake koopkrachtbehoud voor gepensioneerden onvoldoende en onevenwichtig gezien de positieve vooruitzichten voor actieven.

2 Macro lang Leven.

Sociale Partners stellen voor 2% van het vermogen te reserveren voor het macro lang-leven-risico. Wij vinden de motivatie onvoldoende onderbouwd. Deze reservering beperkt de mogelijkheid om vermogen aan andere, naar onze mening zwaarder wegende doelen, te besteden. Wij wijzen deze overbodige en onevenwichtige reservering daarom af.

3 Compensatie doorsnee premie.

Sociale Partners willen, ten laste van het vermogen, compenseren voor de afschaffing van de doorsneepremie systematiek. Daarbij wordt gekozen voor de enkelvoudige compensatie voor een aantal cohorten. Onvoldoende wordt gemotiveerd waarom niet voor de werkelijk onevenredig benadeelden wordt gekozen, waarom geen rekening wordt gehouden met de generieke verhoging bij invaren en ook niet met de toedeling van overrendementen in het nieuwe stelsel. Verder wordt niet gezegd welke cohorten worden gecompenseerd en in welke mate. Omdat de enkelvoudige compensatie geen rekening houdt met hierboven genoemde positieve effecten en alleen voor actieven wordt gebruikt vinden we de voorgestelde compensatie overmatig en onevenwichtig.

4 Voorrangsregels.

Sociale Partners vinden het niet nodig te compenseren voor de indexatie-achterstand die ca 15% bedraagt. SP stellen voor om actieven, slapers en gepensioneerden vanaf een DG van ca 115% in gelijke mate te laten delen in de overdekking middels een generieke verhoging. Indien de DG op de transitiedatum echter minder dan 115% bedraagt, is dat met name voor gepensioneerden onwenselijk. Ze kunnen de achterstand nooit meer inlopen.

Wij vinden dan ook dat direct na de verplichte toedelingen (1% VEV, 1% ROK, 5% solidariteitsreserve en/of compensatie) vanaf DG 107% de inhaal indexatie voorrang verdient.

Boven DG110% achten wij het evenwichtig als de solidariteitsreserve, de compensatie doorsneepremiesystematiek en de inhaalindexatie (of generieke verhoging) prorata worden toegewezen

Vereniging Pensioengerechtigden BOUW.
15 februari 2024

Aan: sociale partners bij BPF Bouw
Van: Willem Reijn, ANBO-PCOB

Woerden, 21 januari 2024

Geachte sociale partners,

Wij hebben kennisgenomen van het transitieplan voor BPF Bouw. Verder hebben mevrouw Collij en de heren Verschuren en Hoek in een technische briefing van de heer J. Vredevoogd, een nadere toelichting gegeven. Daarna hebben zij ook nog geantwoord op nadere schriftelijke vragen.

Allereerst stellen wij vast dat het transitieplan niet compleet is. Sociale partners hebben afspraken gemaakt voor de scenario's waarbij de dekkingsgraad boven de 102 procent ligt. Mocht de dekkingsgraad lager liggen, zullen nadere afspraken worden gemaakt. Dat is niet ongebruikelijk. Wel willen wij erop wijzen dat mocht een van die situaties zich voordoen, het hoorrecht opnieuw aan de orde komt. Wij verwijzen daarvoor naar de beantwoording van de minister op vragen over dit onderwerp.

Koopkracht

ANBO-PCOB ziet het koopkrachtig pensioen als de belangrijkste belofte van de Wet Toekomst Pensioenen. Een koopkrachtig pensioen is een basisvoorwaarde om na de werkzame periode op een waardige wijze verder te leven. Een goed inkomen is voor gepensioneerden een conditio sine qua non, zeker nu de overheid zich op het gebied van zorg en huisvesting steeds verder terugtrekt. Ouderen moeten voor zichzelf en voor hun naasten zorgen. Een koopkrachtig pensioen is daar een absolute voorwaarde voor.

In het transitieplan is aandacht voor een koopkrachtig pensioen. Echter: sociale partners zien een koopkrachtig pensioen klaarblijkelijk niet als een doelstelling. Juist deze week antwoordde minister Schouten van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op vragen van Agnes Joseph (NSC) dat koopkracht een belangrijke reden is om over te gaan naar de WTP.

Uit de technische toelichting blijkt dat over een periode van vijftien jaar de koopkracht van het pensioen met circa tien procent daalt, uitgaande van de huidige fondsvisie. In de antwoorden op de nadere vragen staat dat bij de berekening op basis van de DNB-scenarioset de daling slechts 2,5 procent is.

De verwarring neemt toe als wordt gesteld dat de UPO-communicatie op basis van de DNB-scenarioset geschiedt. Echter: het gaat er natuurlijk om wat de (aanstaand) gepensioneerde mag verwachten. En dat is dan toch een daling van tien procent zolang de fondsvisie niet verandert.

Vanwege de spreiding bij de financiële inrichting is de koopkrachtontwikkeling in de eerste termijn na invoering nog minder.

1. Wij bevelen daarom aan het koopkrachtig pensioen als doelstelling op te nemen. Ook is het goed als sociale partners en fonds aangeven op welke wijze zij denken dat deze doelstelling kan worden gerealiseerd.
In geval sociale partners dat niet zo zien, is het goed om aan te geven waarom een koopkrachtig pensioen geen doelstelling is.

Koopkracht komt nu vooral aan de orde in de vergelijking tussen het gekozen solidaire contract en het FTK-contract. De uitkomst van die vergelijking ligt voor de hand: omdat er geen buffers meer worden opgebouwd en overrendementen eerder worden uitgedeeld, vallen pensioenen onder het nieuwe contract hoger uit. Maar dat geldt niet zonder meer als met hoge dekkingsgraden wordt gerekend.

Invaren

Wij zijn kritisch over de voorrangsregels en de manier waarop 'aan de knoppen wordt gedraaid'.

Wij onderschrijven de eerste keuzes:

- Het omzetten van de huidige aanspraken op basis van 100 procent
- Het voldoen aan de eisen van de MVEV en de risico-reserve

Bij de volgende, op zich terechte punten, zijn echter kanttekeningen te maken:

- Het initieel vullen van de solidariteitsreserve. Logisch om te beginnen met 3 procent, wat volgens het transitieplan zorgt voor voldoende stabiliteit. Maar vervolgens is de keuze gemaakt om zo snel mogelijk op 7 procent te komen, mede omdat het langlevensrisico op een extra 2 procent is gesteld. Wij zijn nog nergens een dergelijk cijfer tegengekomen. Ook 10 procent als einddoel lijkt ons erg hoog.
- De compensatie voor het afschaffen van de doorsneesystematiek. Adequate compensatie is wettelijk voorgeschreven, waarbij overigens naast het vermogen ook premie en 'buiten het pensioenveld liggende terreinen' als bronnen worden genoemd. Sociale partners kiezen voor een enkele transitie in plaats van de gebruikelijke dubbele transitie. Dat gebeurt 'voor de zuiverheid'. Wij achten deze keuze volstrekt onbegrijpelijk en vooralsnog in alle transitieplannen die wij hebben gezien totaal ongebruikelijk. Daar waar 3 procent al afdoende zou moeten zijn, liggen de kosten nu op 5 procent. Wij wijzen ook op de vrijval in de premie. Het zou voor de hand liggen die eerst te benutten (zie de wet) voordat een beroep op het fondsvermogen wordt gedaan. Wij zijn overigens niet tegen gebruik van het fondsvermogen als dat nodig is om onevenredig getroffen cohorten te helpen.

De gevolgen van deze keuzes worden allereerst door de (aanstaand) gepensioneerden gedragen. De maximale indexatie-achterstand bij BPF Bouw bedraagt 14,5 procent. Wij onderstrepen dat de indexatie-achterstand onevenredig bij de verschillende cohorten neerslaat. Deze onevenwichtigheid blijft in het transitieplan onbenoemd, laat staan geadresseerd.

Wel onderkennen sociale partners dat zij in het transitieplan weinig aan de indexatie-achterstand doen en al helemaal niet bij de voorrangregels. Eventuele verhoging door toedeling aan persoonlijke vermogens komt als laatste aan de beurt. Geen voorrang dus. Sociale partners verdedigen die keuze op een onbegrijpelijke en zeker ook onjuiste wijze:

'Echter cao-partijen menen dat de huidige pensioengerechtigden deze compensatie indirect al door subsidiëring door jongere werknemers in hun actieve periode hebben ontvangen.'

(pag 14)

Het ontgaat ons geheel wat dit te maken heeft met achterstandsindexatie. Sociale partners slaan hierbij ook nog eens over dat de gepensioneerde deelnemer de hele doorsneesystematiek heeft doorlopen.

2. Wij bevelen de volgende aanpassingen aan:
 - Het gebruik maken van de dubbele transitie, die algemeen als adequaat wordt aanvaard;
 - Het schrappen van de extra vulling van de solidariteitsreserve voor het langlevensrisico. Tenzij helder kan worden gemaakt dat er heel fondsspecifieke omstandigheden zijn die deze voorziening noodzakelijk maken.
 - Na de eerste initiële vulling van de solidariteitsreserve van 3 procent ook te beginnen met de toedeling aan persoonlijke vermogens, waardoor eerder uitzicht op inhaalindexatie ontstaat. De grens daarvoor zou zo kunnen dalen van 114,5 naar ca 108 procent.

Conclusie

Wij komen helaas tot de conclusie dat het transitieplan in de huidige vorm onevenwichtig is. De onderbouwing voor de keuzes kan ons niet overtuigen. Met onze constructieve aanbevelingen hopen wij dat er een beter evenwicht tussen de generaties kan worden gevonden.

Wij zien uit naar uw reactie en zijn natuurlijk altijd bereid tot een nadere toelichting.

Willem Reijn
Senior beleidsadviseur pensioenen

Bijlage 4: Compensatie per leeftijd

Compensatiestaffel

Bij een toereikende dekkingsgraad is de eenmalige compensatie op de transitiedatum als percentage van de pensioengrondslag als volgt:

Leeftijd	Compensatie als % van de pensioengrondslag
18	0,0%
19	0,0%
20	0,0%
21	0,0%
22	0,0%
23	0,0%
24	0,0%
25	0,0%
26	0,0%
27	0,0%
28	0,0%
29	0,2%
30	0,9%
31	2,1%
32	3,6%
33	5,5%
34	7,7%
35	10,2%
36	13,0%
37	16,1%
38	19,4%
39	22,8%
40	26,5%
41	30,3%
42	34,3%
43	38,3%
44	42,4%
45	46,5%
46	50,6%
47	54,6%
48	58,4%
49	62,0%
50	65,3%
51	68,3%
52	68,0%
53	67,2%
54	66,0%
55	64,4%
56	62,3%
57	59,7%
58	56,6%
59	53,0%
60	48,8%

61	43,9%
62	38,4%
63	32,2%
64	25,2%
65	17,5%
66	8,9%
67	0,0%